

WWW.UNCN.BOS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СВЕСКА III.

Сарајево, Март 1894.

год. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ђ. Петровић, протопрезвитер.

ЖИВОТ СПАСИТЕЉА као углед и примјер моралног живота.

Основа и норма христијанског живота — живот је Христа Спаситеља, чије особине карактера реално у не само поједине личности, већ и читава друштва, па и саме цркве и опет не могу га у цјелини обухватити, најдубљи мисаони анализ. Добродјетељи, које ми срећамо у еванђељу, нијесу ништа друго, него израз Његове личности, Његова живота, и ма да Га ми не видимо тјелесним очима, довољно је тек споменути Његово име — и Он нам се јавља пред нама, као рефлексе свега доброг, истинитог и узвишеног. Средњевјековни ритери виђели су у Њему идеал ритерства; монаси примјер аскетизма; филозофи човјека, који је дубоко познао истину; за једне се Он јавља као Мистик, за друге филантроп; за Штрауса најумнији равни; за Ренана највећи учитељ морала. Узрок таквих разноликих погледа на моралну личност Христа Спаситеља и закључује

се у пуноћи и богатству свију Његових савршенстава, које га уздижу за идеал и примјер моралног живота свију људи свију времена. Насликати лик Христов у свој богатој пуноћи за нас је немогуће — хладни анализ смртога није кадар одговорити чудној хармонији цјелине Божанственог, те зато ћемо се усудити да укажемо само неке важније наравствене особине.

Све обавезе човјечије на земљи тичу се његова одношаја: к Богу, ближњему и самом себи. Најпрва и највећа заповијед, заручена Христијанству — то је заповијед о одношају човјечијем к Богу, али онако, како ју је свето Христос испунио; јер су у Његовом животу до највишег степена биле остварене обавезе човјечије к Богу: савршена вјера у биће Бога Оца, Његов промисао, љубав к Њему, осјећање побожности и синовског страха — нашли су пуно остварење у

животу Спаситељевом. Он је тако вјеровао у промисао Божји, да се ни о чему временом бринуо није; као н. пр. о храни, одјећи, стану и т. д. шта више и онда, када нејмаше гдје ни главу склонити, за све то предао се бризи промисла Божјег. Љубав Његова к Богу Оцу простирала се до тога, да је сав Његов земни живот посвећен био на испуњење воље Оца, а не своје: „снисдохъ съ неесе — говораше Он — не да творю волю мою, но волю посланшаго мѣ отца“ (Јоан 6, 38.) Његово самоодречење, неупорство, смиреност, по којој је и ноге умιο ученицима (Јоан 13, 4—15), кротост, трпљење и великодушност, којима је он подносио опадања и пресељења својих непријатеља; поруге, пљување, бијење пред смрт и сама смрт, али најмучнија поразна смрт, коју добровољно испусти — необорими су докази Његове особите љубави к Богу и нада на Њега, а међу тим најважније је то, да при пролажењу таквог пута унижења, Он ни испусти а ма ни једног недовољног уздаха на своје стање, ни једном не изрази кајање на свој поступак у испуњењу воље Оца, већ се у пуној нади непрестано обраћаше к Њему с молитвом. — Па није ли то заиста победа наравствене природе човјечије?! Замислимо до каквог је степена ослабљена тјелесног и душевног дошао био Спаситељ у бапти Гетсиманској! — слабост и крајња изнемоглост наћерало је пречисто тијело Његово, да капље крвавим потоком и узвикне: „аще возможно да минидетъ чаша сіѣ“, па ипак покорност Оцу небесном повторавала је: „окаче не моѣ воля, но твоѣ да бѣдетъ“. Не ропташе Он овдје на тако чемерну коцку, већ се предаваше вољи Оца, а ту је преданост изражавао Он и молитвом и узвишеном исповјешћу доброчинства, које је учинио Отац његов роду

човјечијем и прослављањем светог имена Његова (Јоан. 6, 17; Лука 10, 21).

Све заповиједи о одношајима нашим према ближњима, које нам налаже еванђеље, освјештане су примјером самог Спаситеља, гдје се и јављају у пуној свјетлости својој. У основи Његових одношаја к ближњим лежала је љубав, без које сви наши добротвори нејмају наравствене цијене и из које, као из сјемеа, све оне ничу. Али каква је била љубав Спаситеља к људима? — Простирала се она не само на праведнике, већ и на грјешнике; не само на Његове добротворе, већ и на највеће непријатеље; не само на Његове сроднике, већ и на савршено туђе Њему, на пр. на незнабошце. Готовост разливати дарове своје на све људе: праведне и грешне, била је у толико позната у народу, да су са сваке стране приводили к Њему болеснике. Чим би дознали о доласку Његову у каквом год мјесту — гомилама би се стицао к Њему народ, доносио би болеснике и молио би дозволу, да се дотакне ако и крајичком Његове хаљине, а Он би испуњавао њихове молбе, не отказујући никоме. Помагао је својим друговима, и миловао је грјешнике (Мат. 9, 10—23.). Он појећује кућу Лазареву, а тако исто и кућу Закхеја; Он љуби своје другове, а и за непријатеље моли се Богу Оцу, да им опрости: „не вѣдатъ ко что творятъ“. Грандиозни примјер љубави к непријатељима Христос је показао на крсту, када посљедњи минути Његове смртне казне огорчени бјеху непријатељским исмијевањем и тада Он подвикује Богу: „Оче! опрости им, јер не знају, што чине“! Он је показивао синовску љубав својој мајци и Јосифу, којег је држао за Оца свог; љубав ближњима по крви (Лука 2, 5. Јоан. 19, 27); љубав к својим учени-

цима (Мат. 1. 5), љубав к људима приковала Га је на крст. С љубављу к човјечијем роду у Христу је била сједињена и потпуна праведљивост к Њему, која је и била узрок оне Његове ревности, којом устајаше против лажних учитеља својег времена, оних грозних обличења, с којима се Он обрађише књижницима и Фарисејима, раскривајући њихово лицемјерство и пороке, саопштавајући им оне биједи, које их могу постићи. Он није штедио ни заблуде својих ученика, а када је у њих слабила вјера у Његову силу, Он их називаше маловјернима (Мат. 8. 26). Овакова праведљивост нагнала је овог кротког учитеља да узме бич и гони из храма трговце и продаваоце.

Живот овог узор учитеља представља нам живи примјер и савршене покорности властима, тако: по законитом захтијевању првосвештеника, Он објављује јавно, да је Он Христос, прави Син Божји; обвињују Га у богохуљству и једногласно осуђују на смрт. Он трпи тај неправедан укор, не изјављујући ни најмањег незадовољства и не противећи се неправедноме судији; најзад, пак, када Га по наредби Пилата предадоше тешком бичевању, „Он остана безгласан, ако агнец на закленије ведетса“. Тако је исто без љутње предавао „кесарева кесареви“. Шта да рекнемо о осталим Његовим наравственим цртама? — знамо, старао се о умном и наравственом развићу како својих ученика, тако и непријатеља; старао се о благостању свију људи у опште, када се за све молио Оцу свом небесном.

С пуноћом наравственог савршенства са Спаситељем је сједињена била и чудна хармонија и јединство наравствених црта; у Њему нећете наћи једне какве год црте, која би надвисивала другу, око које би се груписале и зависиле у

неком степену друге; нема у Њему ни једностраности: љубав и гњијев у Њему су биле спојени и безгранични. Бјеше озбиљан, али упечаток произвађаше сувише пријатан — радоваше се духом. Ако кажемо, да је владао самим собом, не смијемо заборавити Његову осјетљивост, Његово проливање суза; речемо ли да се није бринуо, нит бунио, као што учаше, да се не треба предавати особитом старању за сјутрашњи дан — не морамо напустити, да је Он туговао и с дубоком немирноћом по гдје-кад откривао душу своју ученицима; примјетимо ли, да је презирао опасности, сјетити се морамо, да не хтједе ићи у Галилеју, зато што Га Ирод тражаше, да Га убије; помислимо ли, да се бојао страдања — пануће нам на ум, како радо иђаше на страшну мученичку смрт; речемо ли, да је сазнавао Своју узвишеност, не смијемо заборавити, да је умивао ноге ученицима; помисламо ли, да се одликовао попустљивошћу, али видите како грозно осуђиваше Фарисеје, припишете ли Му надмашај пјесничког уображења — да, али оно се налази у хармонији с трезвеним расуђивањем; потражимо ли у љубави руководеће начело, бићемо ближе истини, ма да и овдје има опасности у преувеличењу, ако друге особине оставимо у сјенци.

Христова се љубав умјерава, ако се можемо тако изразити, осјећањем правде. При таквом хармоничном јединству наравствених усавршавања, Христос — као што рече евангелист — „грѣха не сотвори“ шта, више и највећи непријатељи Његови ни у чему Га не могаху обличити: „архирен же и старцы и соних весь искахъ лжески дѣтелства на Исуса, ако да убјютъ — и не обрѣтахъ“ (Мат. 26, 59. 60).

Написао :

Лазар Т. Перовић-Херцеговац.

ХРИШЋАНСКЕ ВРЛИНЕ.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио :

Јован Петровић,

катихета и професор на кр. вел. гимнасији, кр. вел. реалци, и учитељској школи у Загребу, витез црногорског ордена
Књаза Данила I.

(Наставак.)

12. Смијерност

Гордост је ђаволски гријех, она је била узроком, да су анђели с неба отерани и састоји се у противности вољи Божијој. Гордост је лишила наше прародитеље рајскога блаженства, навукла је на њих и на све њихово потомство проклетство Божије, болести, смрт; наказила свијетли образ Божији у човјеку. Сатана у облику змије, лукавијем ријечима побуди гордост у пра-мајци рода човјечијега — Еви и склону је на гријех. Он ју наговори, да не вјерује Богу, који је забранио да не једу плода с дрвета познања добра и зла, јер ће умријети, увјеравајући ју, да није истина да ће згријешити и умријети ако преступи Божију заповијед, него ћете ви постати Богу равни и знаћете, шта је добро и шта зло. Из ријечи ђаволскијех према томе, излази, да Бог није дао ту заповијед људима из љубави према њима а ни за то, што им је жељео добро. *„Не ћете ви умријети, говораше змија, него ће вам се отворити очи, па ћете постати као богови и знати што је добро што ли зло“* (Бит. 3, 5). Прамати наша не одржа се против искушењу, већ повјерова искушитељу више, него Творцу своме, згријешити сама и повуче за собом и мужа својега. Јављао се сатана и Спаситељу и трудио се, да и Њега склони на гордост, обећавајући Му *сва царства овога свијета и славу њихову, ако само падне и поклони се њему* — ђаволу, но Спаситељ одбаци гордост и изабра пут смијерности и страдања. Није

се у велељепнијем дворима, ни у злату и сребру родио а ни живио Господ неба и земље, није тежио за земаљским царством, већ се родио у јаслама, и провео је свој живот у сиромашној кући дрводјеле Галилејскога. Спаситељ је говорио да је *„кротак и смијеран у срцу“* (Мат. 11. 29), показујући на то, да *„лисице имају јаме и ишцице небеске гнијезда; а син човјечији нема гдје главе заклонити“* (Мат. 8. 20). Он је ишао пјешке проповиједајући свуда, изабрао је себи за пријатеље (Јов. 15. 14) апостоле не благородне, већ просте, сиромашне рибаре; свима је без разлике проповиједао своју свету науку, па и сама мала дјеца долажаху без запреке к Њему и њих је, незлобиве и смијерне, ставио за примјер старијима. Он шта више није волио залазити у куће гордијех богаташа, гостио се често код доброга Лазара у Витанији и врло ријетко, кад би видио особито расположење према себи, посјетио би куће богаташа, као на примјер Закхејеву. Он је укоравао горде и богате фарисеје, давши нам поучан примјер смијерности у причи о митару и фарисеју. И сами Апостоли, мислећи с почетка о земаљском царству Месијину и премишљајући о томе, ко ће између њих сједити с десне а ко с лијеве стране Његове у царству небесном, нијесу избјегли праведнога укора Спаситељева због гордости, која је недостојна ученика Онога, Који је *„понизио себе поставши послушан до саме смрти, а смрти крстове“* (Филип. 2, 8). И не много прије својих

страдања показао је Он примјер највеће смијерности, када је опрао ноге Својим ученицима. Знате ли, за што на истоку перу ноге? Тамо је топао предјео и на путу је силна прашина за то, што љети врло ријетко киша пада. Људи иду љети у сандалама, т. ј. скоро боси, само комад коже (сандале) чува стопалу од врућега пијеска и камења, и улазећи у кућу неопходно је потребно да се оперу ноге од прашине, која им је на ноге пала; прати ноге господарима код куће и гостима била је дужност обично *пошљеднијех* слугу.

А ево и Господ наш, да би показао велику смијерност своју, опрао је ноге Апостолима, као да је њихов *пошљедњи* слуга, и при том им је ово рекао: „*ја вам дадох углед, да и ви тако чините, као што ја вама учиних*“ (Јов. 13, 15). — Просвијетљени Духом св. Апостоли показаше се са свијем достојни ученици својега божаственога учитеља. Смијерност бијаше одлична црта њихова живота. Они се нигда нијесу узносили пред другима, нигда се не препираху, које међу њима већи, а ко први, а и вијернима налагаху смијерност. Ево шта пишу св. апостоли Петар и Јаков у својим саборним посланицама: „*Бог се суироши и поноситима, а пониженима даје благодат*“ (1. Петр. 5, 5; Јак. 4, 6). Апостол Павле учи Хришћане „*Да не мисле о високијем стварима, него да се држе нискијех*“ (Рим. 12. 16.), „*Понизношћу чините један другогаче већег од себе*“ (Фил. 2. 3). А у ошће свима Хришћанима тај исти велики апостол препоручује врлине: „*доброту, понизност, крошност и шриљење*“ (Кол. 3. 12). Сви свети, које поштује наша црква, живећи већ оvdје на земљи небеснијем животом, одликоваху се таком смијерношћу, да су одклањали сваку почит. Многи су сматрали себе за недостојне виших духовних дужности. Велики све-

титељи Јован Златоуст, Григорије Богослов бјежаху у пустињу, кад им нудише епископство и тешком муком примише то велико достојанство, да спасу осиротјелу цркву Божију. Такова је била смијерност свију наших Срба-светитеља, које слави св. наша црква! Таковијем се смјернијем животом прослави св. Сава, први архиепископ и просвјетитељ српски, и други наши светитељи и угодници! А така смијерност владала је и у цијелом хришћанском свијету, док се није касније увукла и у њега гордост. Римски првосвештеници, који живише у првим вијековима Хришћанства, одликоваху се високим хришћанским врлинама, и ми евето поштујемо успомену тијех великијех рим. светитеља, као што су: Климент, Силвестар, Лав, Григорије и други.

Света саборна и апостолска црква увијек је извршивала своје евето одређење са смијерношћу; она је била увијек далеко од гордости, па ће такова остати и до свршетка вијека.

Као милостива мати сабира она под своја крила вијерну дјецу своју, заклањајући их од прождрљивијех вукова у овчијим кожама.

И наша ће смијерност најпослије и побиједити, и наша ће истина засјати као јарко сунце, јер по св. Писму: „*Бог даје смјерним благодат*“.

Православни! ви не љубите горде, а ко би их и могао љубити? Ко би се узвисио над ближње и презрео их, тај нема ерца хришћанскога.

Гордост долази повајчешће од богатства. Но шта је све наше богатство? Земља, прах, — ништа више, и корисно је само као ередство, да се помогне ближњему.

Међу тијем, нијесу само богаташи горди, има гордијех и сиромаша. Богатима говори св. апостол Јаков овако :

„Ходите ви сад богати, плачите и ридајте за своје љуше невоље које иду на вас. Богатство ваше иструхну, и хаљине ваше поједоше мољци. Злато ваше и сребро зарђа... Гле, вице плата ваших посленика, који су радили њиве ваше! — Веселисте се на земљи и насладисте се; ухранисте срца своја, као на дан заклања“ (Јак. 5. 1—6).

Много гордости долази од злата и сребра. Ви сте слушали за такве синове богаташа, који долазе у гостионице да пијанчују, и кад се опију, онда као луди полупају све посуђе, огледала, намјештај сав поломе и разбацају, као дивљаци или згранути; а родитељи морају касније плаћати сву штету, почињену у лудилу, више пута по неколико хиљада форинти! То је већ врхунац гордости због богатства.

Запитајмо те безумнике: не би ли боље било тијем новцем наранити гладне, заодјенути наге, платити дуг сиромашне породице, која невино страда? Зар је већа утјеха видјети поломљено покућство, разбита стакла и огледала, закрчену собу, него гледати радост, спасених од глади и дугова, и сузе благодарности? Рушити, ломити приличи само дивљацима и нехришћанима, но никако Хришћанима, који су позвани да увијек раде добро, које доноси вишу насладу, праву радост и Божији благослов.

Горки су, у осталом, плодови такве гордости. Врло се често догађа, да одмах за њом слиједи казна.

Можемо наћи много таквих охолица, који су некад били на врхунцу своје славе, богатства, почести, проживјели много лијених дана, а под стару главу живе кукавно, желећи кору насушинога хљеба!

Но има, како рекосмо, и биједнијех охолица, који се горде својим малим богатством исто тако као и богаташи својим

великим. Премудри син Сирахов пише, да су њему у животу три ствари највише противне: „убоги горди, богаташи лажливац и старац прелубник“.

И ми смо често свједоци тога, како се горди од браће своје сељакâ биједни сељак, који има пуну кућу свега, а уз то неколико глава марве и толико хљеба, да га не ће требати куповати онда, кад његови сусједи купују, сад ово сад оно.

А зар сте мало имали прилике видјети како се горде они, који се науче нешто читати и писати, па живе међу неписменима! Како високо дижу они свој нос! Како су горди и неприступачни: стиде се искрено говорити са својим сусједом и поразговорити се с њим о свему и свачему. То је — знак мрака и нехришћанскога васпитања. Нека погледа такав сиромашни надрикнутига — охолица, на човјека добро васпитана и заиста учена, који, чим је ученији, тим је смјернији и снисходљивији, тим више има братске љубави, без обзира на његова достојанства и богатство.

Слиједећи ријечима и примјеру Господа Спаситеља нашега и светих Његових угодника, шта нам преостаје да радимо, ако не да одклонимо од себе сваку гордост, код кога је има, и да будемо увијек и свуда смјерни, добри, кротки; онда ће нас и Бог вољети, и добри ће људи увијек сјећати се нас добријем ријечима.

13. Трпљење.

„Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас одморити“ (Мат. 11. 28). — Нема, нити може бити утјешљивијих, слађих ријечи за свакога, који страда, који је несретан, жалостан, који се бори са судбом, којег гоне и вријеђају жестоки непријатељи. Христос зове

таке људе: „Ходите к мени“! И Он је био такав за вријеме земног живота свога. Тешки крст носио је Он на себи за све вријеме свога земног живота — од младеначкијех јасала до пошљедњег уздаха за вријеме тешкијех крстних мука. Њега мрзеше за правду, клеветаху га, гоњаху, ћушкаху и пљуваху, док најпослије не изразише, да буде осуђен на крсну смрт међу разбојницима.

Кад је така судба Богочовјека била, то шта чека грјешнике смртне! Колико на свијету има несретнијех, уморнијех и обремененијех! Но има несретнијех, има страдалника, који су сами криви што страдају и жању плодове несретнијех својијех дјела, но има их и са свијем невинијех, који страдају за грјех другијех.

Шта је скривило дијете, ако су му отац и мати цијанчовали, навукли на себе разне кужне болести, а оно угледало свјетлост Божију заражено већ шкорофолама. Блиједо, слабо, болеснијех очију, које не подносе свјетлости сунчане, постаје оно предметом подмијеха задруге; њега горе, силе на посао, а нема снаге.

Или ево још једне не ријетке појаве: отац или мати распу своје имање а послѣје море дјецу глађу. Колико је ту суза, колико свађе, колико удараца!.. цијела породица страда и не може се утјешити у својој тузи, којој нема излаза.

Догађа се и то, да отац постане злочинцем, њега отјерају на робију, а због његова грјеха стид и срам пада на образ цијеле породице.

А зар је мало другијех примјера невиннога страдања? Има их много, тако много, да их не можемо све ни избројати, а није ни потребно, јер су они свима на очима, у животу долазе с њима у додир на сваком кораку.

Но ево искренога савјета вама, невини страдаоци и свима, за које наступи вријеме тешкијех искушења. Кад нејмате никога, ко би вас утјешо у тузи, несрећи, нужди, која вас постигне, погледајте с вјером у икону Спаситељеву, и срце ваше чуће слатки звук Његових Божанствених ријечи: „Ходише к мени сви који сте уморни и наговарени, и ја ћу вас одморити. Узмите јарам мој на себе, и научите се од мене; јер сам ја крошак и смијеран у срцу, и наћи ћете покој душима својијем“ (Мат. 11, 28 и 29).

Свијет ће се насмијати вашој горкој судбини и наругаће вам се, али вам не ће бити тако тешки његови подсмјеси, кад сте увјерени, да има неко, ко гледа на вас с љубављу, ко види ваша страдања и сачуветвује вама, он ће вам дати мира у вашој тузи, даће окрјепу у тешкијем данима... То је — Христос човјекољубац. Само се обраћајте к Њему с надом и молитвом; он ће вас утјешити, лако ћете понијети свој јарам. Он као милосрдан, даће вам снаге, да га понесете, — а он ће, кад дође вријеме, и скинути га с вас. — Запитајте многе страдаонике, гдје су нашли утјеху? О! будите увјерени, да нијесу нашли утјехе код људи, који су својим подсмјесима и равнодушносту још повећали величину њихове, и без тога, тешке судбине, већ само код човјекољупца — Христа. Једини Он није их оставио у горкој тузи, једини Он дао им је снагу, да јуначки пријеђу пут тешкијех искушења.

Приповиједаћу вам овом приликом један, неизмишљени већ истинити догађај.

Прије десет година живљаше у једном граду побожан трговац, који је поштенијем трудом стекао лијеп иметак. Једанпут дођу к њему други, иметком слабији, трговци и рекоше: „цијена пше-

нице тако је пала, да већ не може бити нижа. Сад је згода да је заједнички накупујемо, да напунимо наше житнице и причекамо, док цијена не скочи“. Овај их с почетка одбије, но најпосље попусти наговарању другова, и пристаде. Он уложи у посао сав свој новац, они — свој, и купише доста пшенице. Међу тијем цијена њезина не само да не скакаше, већ све ниже и ниже падаше.... Другови овога трговца, видећи, да посао зло иде, предлагаху му, да продаду купљену робу макар и с губитком. Но он им рече: „причекајмо још“. Причекаше, и заиста дочекаше повишену цијену. Вријеме је да се пшеница продаје и корист дијели, али ево жалости, нико не ће да је купује јер је сва поплесњивила. Мало је у житници провјетрише, и послје продаше али уз велики губитак. Другови трговца подигоше против њега, као виновнику њихове несреће, судбену парницу, и он ју изгуби. Но он изгуби не само уложени новац као предујам, већ се лиши и куће и свега непокретнога иметка, јер му би продан на лицитацији. Тако од богатога трговца постаде он скоро просјак. Несретнику остаде само једно: његово побожно срце и тврда вада у милост Божију.

Он је био увијек побожан, но од тога доба, од како је пао у несрећу, примјетише сусједи, да се у његовој собици свијећа не гаси по цијеле ноћи. Он се мољаше неуморно, мољаше се са сузама, гледајући у своју дјечицу, која спаваше и не слутећи, како их горка судбина у животу чека.

Послје сузњијех молитава једне ноћи, кад је почела зора рудити и даница лице помаљати, а жарко сунашце обасјавати убогу колибицу и блиједо лице страдалниково, би му при души особито лако.

Не знајући ни сам за што, он се разве-сели и пробуди своју супругу и говори јој: „нама ће бити боље; мени је необично лако при души. Сигурно је Бог услишао моју грјешну молитву. Он ће нам послати помоћ“.

„Од куда? говораше жена. Ми неј-мамо ни једнога пријатеља, сви су нас оставили, а од онијех, који нас нијесу са свијем заборавили, не можемо се надати никаквој помоћи с тога, што многи живе не баш много боље од нас“.

Сунце је већ повисоко било одско-чило, кад је пропали трговац заспао. На своје велико чудо, он се пробуди тако весео, с таквом радости при души, али одкуда то, не зна; само му је срце шап-тало, да га Бог не ће оставити.

Предчуство није га обмануло. По-моливши се усрдно још једанпут, лати се обичног дневног посла, кад ал' необично куцање у врата прекиде посао. У собу уђе разносач брзојавâ и предаде трговцу запечаћену денешу.

Већ одавно, од како је пропао, није трговац примио ни од куда денеше; с тога, растрга необичном брзином печат, и на велику своју радост прочита слије-деће: „Мој стриц умрије изненада, ја на-слиједих од њега двије куће и 80.000 ф. Да помогнем теби у твојој невољи, могу ти уступити без интереса на десет година 20.000 фор. Одмах дођи к мени. Твој ви-јерни пријатељ Теофил“.

Радост, живље чувство благодарно-сти к Богу, неочекивана вијест, све је то било тако ново, тако је поразило трговца, да он неко вријеме остаде као укопан, дисање му престаде. Најпослје, освије-стивши се, паде на кољена пред иконом и с топлим сузама благодарности изли пред Богом своје осјећаје, који му узне-мириваху душу због овога чуда. Сад је

тек потпуно разумио ријечи Спаситељево: „ходите к мени сви, који сте уморни и натоварени“!

Слиједећи томе Божанственом позиву, није тај трговац пошао утрвенијем путем у гостионицу, није метнуо кравату на врат, као што чине други малодушни безумници; он се молио и молио, неуморно. Овако је тумачио после жени сталност своју у молитви: „ја сам у овом случају поступио исто тако, као онај сиромах, о коме говори Еванђеље. Немајући чим паранити гладнога госта, који му ноћу изненада дође, тај сиромах оде к сусједу с молбом, да му узајми хљеба. Сусјед, расрдивши се што га узнемирује ноћу, не хтједе се с постеље ни подићи већ му одврати: „сад је ноћ, моја дјеца спавају, ја се одмарам; пусти ме у миру“. Но сиромак не попушташе, већ је непрекидно молио и досађивао сусједу: „дај па дај!“ И сусјед да се ријешити безобразнога просјака, устаде и даде. Тако сам и ја непрестано молио Бога, и он, видећи моју сталност, посла ми помоћ“.

Спремивши се брзо, трговац оде к своме пријатељу, прими новце, поче с њима радити и врати их много прије десетогодишњег рока па још са интересом.

До пошљедњег даха свога, он се благодарно сјећао тога чудноватог догађаја у своме животу, јер је имао згоду да осјети моћ непрекидне молитве. Особито је радо приповједао то својој дјечи и унуцима, потврђујући им очигледно истинитост ријечи св. Писма: „*Ко се узда у Госиода, он је као гора Сион, не помјешта се, остаје до вијека*“ (Пс. 124. 1).

Но често шаље Бог на човјека велику жалост а не шаље му никога, да га избави. Често се цијелог живота борити е тугом и нуждом. Сад — сад, мислиш, ето ме на бријегу, а ђаво те онет од-

гурне у дубљину. И ко је понајчешће твој најгори непријатељ? Онај, кога си ти хранио, појио, одијевао, гријао. И што само нећеш претрпити, кад те такав човјек са пакленом жестином стане гонити? За твој хљеб баца се он на тебе каменом, за твоје добро, он те грува у ребра. Ти си му, као пријатељу, отворио своје груди, а он ти у твоје груди забада оштри нож. Тада погледаш на образ Спаситељев и помислиш: „нијесам ја први а ни пошљедњи између онијех, који морају трпити и страдати. А то исто, само у највећем степену, искусио је и он, најневинији страдалац, Исус, најслађи човјекољубац. Они, које је он хтио скупити под крила, као што кокош скупља пилиће своје, које је он просвјетљавао свјетлошћу истине, лијечио од немоћи, избављао од нечистијех духова, хранио у пустињи хљебом на чудесан начин, који су му цјевали „осана! — ти исти тукли су га, везали, ругали му се, ћушкали, пљували и као дивље звијери викали: „распни га, распни!“ Но он, предвиђајући то, унапријед је говорио: „*Ава оче! све је могуће теби, пронеси чашу ову мимо мене, али не оиеш како ја хоћу, него како ти*“ (Мар. 14, 36; Лука 22, 42).

„Ава оче“! Велика је то ријеч, коју треба да изговара сваки, који је гоњен и који страда. Ријечи молитве Господње „*нека буде воља твоја*“, које сваки дан изговарамо, нека не буду за нас само празне ријечи, већ тврди камен наде хришћанске, која није никад малодушна нити икад очајава. Нека вјечни примјер Спаситеља нашега, који је себе предао вољи Божјој, увијек нама буде пред очима, као једино успокојење и утјеха у тешкијем данима живота. „*И душа*“ Христа Спаситеља „*бијаше жалосна до смрти*“ (Мат. 26, 38). И њему се јавио анђео и кријепио га.

Ава, оче! вапијмо и ми у нашијем страдањима, кад већ нема помоћи код људи, — Ти све знаш, пред тобом не може се сакрити ни један уздах наш, ни једна суза, која и крадом из ока човјечијега падне, Теби су познате душевне муке, које не примају хране и гоне сан од очију нашијех! Теби је позната сва горчина те чаше, коју ми пијемо или из Твоје руке, или због безумља нашега.

Ава, оче! хоћеш ли узети од нас ову чашу или ћеш нас присилити, да ју испијемо до дна?! Нека буде воља твоја! Страдаћемо без роптања, признајемо, да смо достојни сострадаоци Сина Твога. Ми губимо све, што је земаљско, но Син Твој заповједио нам је да се радујемо ми, који смо гладни, жедни, оклеветани, гоњени, јер нам је утјеха и радост спремљена и чека нас у царству вјечном.

И казаће теби непријатељи твоји и безумни људи: „а гдје је твој Бог, у којег си се ти уздао? Каку су корист донијеле теби твоје врлине, твоје молитве? Гледај, — ено онај се не моли, врлине исмијева, молитву и оне који се моле презире и — он је сретан, он је богат. На хиљаде руку раде за њега, један објед његов више стоји, него твоја трпеза за цијелу годину; један његов драги камен скупљи је од свега, што кроз цио живот зарадиш не само ти но и многи други, који су теби слични. И њему Бог даје, премда га он не позна нити га штуче!!“

А кад ти стану то говорити, а ти прочитај или дај да ти други ко прочита причу Христа Спаситеља о богаташу и о Лазару. Прочитај књигу Јова, и увјерићеш се, да је више свију богатства и блага врлине. У свјетскијем књигама наћи ћеш историју о цару Крезу, који је био први свјетски богаташ, и кад га је обузео пламен на гломачи, он се је сјетио

мудријех ријечи свога учитеља Солона, да се прије смрти не може нико назвати сретним.

Благо теби, ако невин пострадаш.

Но ако си ти сам — узрок твојих страдања, онда нећеш имати мира од пријекорâ савјести, који ће, као змије отровнице, непрестано мучити душу твоју. Ти си осиромашно, гладан си, нездрав си, а све за то, што је живот твој био неразуман, блудан. Ти нијеси знао за умјереност у јелу и пићу, ти си бекријао, пијанчовао, картао се, а сада провирује сиротиња кроз све углове твоје куће,... немаш хљеба да нахраниш своју породицу, дужан си на све стране, вјеровници те прогањају, нико ти ништа не да више на вјеру. И ти си сам спремио себи тај пакао!

Но што је још горе, сачувај Боже, ти си постао злочинцем! Тебе су ухватили у злочину и казнили. Ти си изгубио поштење. Тебе је стид погледати у очи твојијем пријатељима. Са свију страна показују на тебе прстом. Твој злочин притискује ти савјест твоју као тешки камен, ти не можеш слободно ни дисати, очи твоје не могу да поднесу погледа других, поштених људи. Скупо би ти платио то, кад би ти ко скинуо са тебе срам твој, повратио ти прије поштено, а сад укаљано злочинством име.

Теби је сад страшно и стид те је и у цркву ићи, стидиш се погледати у свете ликове икона, страшно ти је слушати ријечи св. еванђеља, звуке богослужебнијех пјесама и молитава, јер те све то осуђује. „*Грјешан сам ја човјек*“! рекао је за себе св. апостол Павле, кад је искушаван од тијела. Кад је тако вапио првоврховни апостол, који је цио свој вијек проживио у праведности и чистоћи, то како да се назовеш ти, који нијеси одољео искушењима, који си оптеретио

своју савјест тешкијем злочинством, ка си сав заплетен у мреже ђаволске?!

Ето, ту је баш вријеме да се сјетиш, да си ти Хришћанин, да си заблуђела овца, и да имаш „Доброга пастира“, који је оставио 99 оваца у гори, које нијесу заблудиле, и отишао да потражи заблуђелу овцу. Обрати се томе пастиру, вапиј к Њему са ријечима блуднога сина: „Оче, сагрјеших ~~на~~ небо и пред тобом, и нијесам достојан да се назовем син твој! Клекни пред подножје крста Његова! Он, који је опростио блудници и разбојнику, опростиће и теби, кад види скрушено срце твоје, твоје умилне покајне сузе. Онда претрпи, што ти је одредио Бог и људи, као заслужену казну, и хвалићеш за то Бога и утврдићеш се у кајању.

Многи су већ били на путу времене и вјечне пропасти, но Господ им је послао жалост као горку, но спасоносну лекарију, и та жалост преокренула се на добро.

„Нема зла без добра“, вели српска пословица. И заиста, зар смо мало видјели примјера, да су несреће, које снађоше људе, опаметиле их, ил' упутиле их на бољи пут, на пут правде и добра?..

Благо ономе, који с вјером прима од Бога казну и благодари му, као оцу, који казни своје драго, но непослушно дијете у жељи, да га исправи. Тако, а не иначе, треба да сматрамо све зло, које морамо претурити преко главе ни криви ни дужни, за гријехе хотимичне и нехотимичне. Код сваке наше несреће, туге и жалости, треба да понављамо ријечи праведнога Јова: „Бог дао, Бог узео; нека је благословено име Господње на вијеки“! Дужни смо увијек сјећати се ријечи Спаситељевијех: „Који претрпи до краја благо њему“ (Мар. 13, 13.).

Као сјајни свјетилници свијетле нам на путу нашега живота свети Апостоли

и мученици, којима није била страшна никаква жалост, никакво страдање.

Сјетимо се трудног и многострадалног живота апостола Павла, о коме сâм он пише у 2-гој посланици својој Коринћанима: „*више сам се шудио, више сам боја поднио, више пута сам био у шамници, много пута сам долазио до страха смртнога. Од Јудеја примио сам пет пута четрдесет мање један ударац. Трипут сам био шибан, једном су камење бацали на ме, три пута се лађа са мном разбијала, ноћ и дан провео сам у дубини морској. Много пута сам путовао, био сам у страху на водама, у страху од хајдука, у страху од родбине, у страху од незнабожаца, у страху у градовима, у страху у пустињи, у страху на мору, у страху међу лажном браком; у труду и послу, у многим несвањању, у гладовању и жеђи, у многим шићењу, у зими и голотињи. Осим што је споља, навлађивање људи сваки дан, и брига за све цркве“ (2. Кор. 11, 23—28).*

Може ли бити што трудније и уморније од таког живота? А међу тијем св. апостол није ни један пут роптао на тежину подвига, на који га је призвао Господ, поштено и славно испунио је своје велико свето дјело апостолства, храбро је проио свјетлост Христова еванђеља до крајњих граница васељене. За ту његову ревност и љубав за свету ствар шибали су га, камење су бацали на њега, претрпо је многа страдања и на мору и на копну, и глад, и ладноћу, и наготу. А уза све то он је још сопственијем рукама зарађивао себи насушни хљеб, као што о томе пише у 2-ој својој посланици Солуњанима: „*не живљесмо неуредно међу вама, ниши за бадави хљеб једосмо у кога, него у труду и у послу, дан и ноћ радећи, да не будемо на досаду никоме од вас“* (2. Сол. 3, 7—8). И такав, пун трудова и

подвигâ живот заврши он, сагнувши главу под општри мач. Тако страдаше и други мученици и угодници Христови, и дадоше нам живи примјер трпљења како треба да без роптања, с вјером у Бога, подносимо сва страдања, како треба да пијемо чашу, коју нам је одредио Господ по вољи својој да испијемо, а често и по заслугама нашим, да избавимо наше душе од вјечне погибељи.

14. Милосрђе.

Коме нијесу познате ријечи Спаситељеве, које нам чита црква у недјељу месопусну: „*јер огладњех, и дадохте ми да једем; ожедњех, и напојисте ме; гости бијях, и примисте ме; го бијях, и оденусте ме; болестан бијях, и обифосте ме; у шамници бијях, и дођосте к мени*“ (Мат. 25, 35—36). Све оно, чиме ми исказујемо милосрђе наше према ближњима, прима Христос тако, као да смо исказали самоме Њему.

С тога, кад видимо да је ко несрећан, да страда, да је гладан, наг, кљаст, напуштен, да не може заслужити ни корице хљеба, — удовицу и сироту, погорјеоца, страдаоца од поплаве или неродице, или да је ко поробљен, и у опште никога, ко треба наше помоћи и саучешћа, немојмо избјежавати, пружимо свакоме руку, дајмо му хљеба, укажимо му ма какву помоћ; а подајмо за то, што се у лицу такога сиромаша, гоњена, гладна, нага, јавља сам Христос, и оно, што ми жртвујемо у корист биједнога, Он сматра тако, као да смо Њему жртвовали.

Но има заиста биједних, који заслужују милосрђе, а има их и таквих, којима је сиротиња занат; они нијесу сиромашни, већ се преобуку у прње, одлазе у далеке крајеве, често као тобожњи богомољци, да обману добре, милоердне Хришћане. Има сиромаша, који купе милостињу ради

пијанства и просе с тога, што не ће да раде, премда су доста снажни за сваки посао. Под такима не можемо ми представљати себи Спаситеља, већ само под видом заиста сиромашних.

Ено видимо немоћна старца, неспособна за посао, или старицу слабо одјевену у хладно доба, познамо их, као људе богобојажљиве и побожне, како да им не пружимо хљеба, одијела, да се закласне од зиме и прикрију голотињу? Сретнемо ли слијепца, за кога је овај дивни Божји свијет — само мрачни гроб без сунчане свјетлости, без зелене травчице, без златнијех поља, сјеновитијех шума, високијех гора, сребренијех поточића, не остављајмо га, олакшајмо му његову горку судбину!

Видимо ли сиромаша без руке или без ноге, или страшно изнурена болешћу, — видимо у њему Христа, удијелимо му колико можемо!

Не само на сајмовима, не само пред црквом или просто на улици — виђамо ми просјаке, него још већа сиротиња скрива се по кућама и по убогијем угловима; она се стиди пружити руку, па зато су ти сиромаси прави несрећници. Због стида трпе они глад, хладноћу, наготу; ето баш тима треба да ми обраћамо наша срца; ето коме треба да с љубављу отварамо своју руку, с ким треба да дијелимо своје добро.

„*Не живи човјек о самом хљебу, но о свакој ријечи, која излази из уста Божјих*“ (Мат 4, 4.). Велико је дјело — нахранити гладна, но исто тако је велико дјело и просвијетити неучена, млађега брата свога. А много таке браће треба наше помоћи, много, који очекују просвјету!

Ено расту здрава, румена дјеца, она су осигурана за цио живот, хљеба имају и сувише, али су гладна духом. Она

одрашћују без науке, не знају правилно молити се Богу, не знају као што треба ни прекрстити се.

Малишу Жидова уче читати из ране младости, уче га закону Божјему, а код нас није ријеткост сусрести старца, који не може без погрјешке изговорити ни једне молитве, и једва зна, које је вјере и народности.

Прошло је више од 1200 година, како су наши праједови примили свето православље, па се на жалост и данас може наћи доста родитеља, који, не знајући сами читати и писати, желе, да им и дјеца остану у мраку незнања; с тога их не шаљу редовно у школу, ради су да им дијете остаје код куће, туже се на велики порез за школе, противни су многим школама, и т. д.

Тешко такој дјечи, која одрашћују без свјетлости науке, без знања науке Божје, без сваке корисне наставе!... За то се и чују непрестано гласови, како дјеца не поштују родитеље, како су им непослушна, чују се гласови о свађама и несугласицама у породичном животу; за то многи изгубе поштење, не стиде се красти ни пијанчовати, па још се хвале тијем.

Отуда се рађа и сиромаштво, народ не иде напријед ни у господарству. Отуда наша села и изгледају жалосно: куће

ниске и кукавне, само да се сруше, све су скоро сламом покривене; баште и поља пуста, нигдје нема љепоте и угодности; тамо, гдје треба да расте плодно дрвеће прве врсти, тамо расте врба, бреза, безкорисно грмље. Поља су ненаводњена, рана је на њима слаба и ријетка.

Људи иду подерани; домаће посуђе је најпростије врсти. Гдје би могао бити рај, тамо сељаци живе кукавно од жетве до жетве, утољујући глад дугом. То су — плодови незнања. Ко равнодушно гледа на ту таму, у тога је срце каменито.

Милосрдни Хришћанине! ако ти љубиш брата својега, не жали дати му духовну храну, као што не жалиш гладному дати комад хљеба. Подизањем школа показује се у највећем степену милосрђе према онцијем људима, који су наумили провести свој вјек у незнању. Ко је Хришћанин, нека помогне млађему брату, који живи у тами, „у свјетлости Божијој угледаће свјетлост“.

Има их, који су гладни хљеба и који су гладни правде. И једне и друге треба да насити сваки, у коме бије хришћанско срце. „Благо ономе, који разумије ништа и убога, Господ ће га избавити у зли дан“ (Ис. 40. 1.).

(Наставиће се):

ЧУДЕСА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ.

Написао :

Игуман Дионисије Миковић,

управитељ манастира „Бање“.

(Наставак.)

Чудо II.

О чудотворној икони пресвете Богородице у Миасијској обитељи

Првог септембра, слави наша света црква успомену свете чудотворне иконе пресвете Богородице.

Ова се света икона налазила у Миасијској обитељи.

При иконоборској јереси за вријеме Лава, трећег (716.—741. год.), утопише ову свету икону у језеро звано „Азурово“.

Пресвета небесна Царица, Владичица и Богородица, није дозволила да вода уништи ову Њезину свету икону. И гле чуда! Послије много година вољом Божијом и пресвете Богородице, изађе из воде ова света икона, здрава као и онда, кад је у воду утопљена.

Ова света икона опет је смјештена у свету Миасијску обитељ. Пред њом је излијечила пресвета Богородица много и много болесника. С тога се и зове: „Чудотворна икона пресвете Владичице наше Богородице Миасијске“.

* * *

Хришћани! За гријехе противника иконопоштовања, при истом Лаву великом, догодио се у Цариграду велики пожар. Тај пожар трајао је седам дана. Сагорио је велики дио града.

Света истина славља и православља одржала је побједу и над противницима светијех икона.

Нека нам свете иконе свагда пред очима буду као предмет вјере, љубави и наде.

Кад год бацимо поглед на свету икону, тада нека нам душу и срце испуни осјећање највишег поштовања према особи чију слику на икони гледамо.

Пред иконом пресвете Богородице, Госпође и Владичице свега свијета, којој је Син и Бог дао највишу власт, да нас заступа и да нам помаже, пјевајмо:

Досто́йно ѣсть ѿкъ ко́истиннѣ, кла́жити тѣ́ло́ Богоро́дицѣ, присноблаже́ннѣю ѿ пренепоро́чнѣю, ѿ ма́терѣ́ Бо́га на́шегѣ. Чести́ѣишѣю херувѣи́мѣ, ѿ сла́внѣишѣю везѣ́ бра́внѣи́а сера́фѣи́мѣ, везѣ́ ѿста́внѣи́а Бо́га сло́ва ро́ждшѣю, сѣи́цѣю Богоро́дицѣ тѣ́ло́ велича́емѣ. (Ирмос).

Чудо 12.

О Покрову пресвете Богородице.

Првог октобра слави наша света црква успомену светог Покрова пресвете Богородице.

Свети Андрија и свети Епифаније молили су Бога у „Влахеријској цркви“ пресвете Богородице у Цариграду.

У тој цркви молило се тај дан много народа.

Ова два светитеља видјеше кад у Влахеријску цркву уђе пресвета Богородица са светијем анђелима, светијем Јованом Крститељем, и светијем Јованом Богословом, и још много другијех светитеља.

Пресвета Богородица стајала је са светијем анђелима и светитељима у ваздуху над молећим се народом.

Свети отац Андрија упитао је светог оца Епифанија: „Видиш ли Царицу и Госпођу свијех, да се са сузама моли, Сину Својему Богу за свијет“?

Свети Епифаније одговори:

„Видим часни оче, и покрила је свијет што се у цркви моли, часним својим омофором, који се свијетли више од електрике“!

Светитељи су чули ову молитву пресвете Богородице: „Цару небесни! прими сваку душу, која слави и призивље Име твоје на сваком мјесту! А ће се држи спомем Имена Мога, освети то мјесто и прослави онога, који те слави Именом Мојим, примајући му сваку молбу и обећање“!

* * *

Хришћани! Свети цар пјесник и пророк Давид вели: „Једно само молим у Господа, само то интем: да живим у Господњем дому, све дане живота мога, да гледам Господњу красоту и посјећујем свету цркву Његову¹⁾“.

Кад су овако жељели старозавјетни људи, који су очекивали обећаног Месију Спаситеља нашег Исуса Христа, како не би то још више жељели ми, који смо се

¹⁾ Пс. 26. 4.

у цркви Његовој духовно препородили у светој тајни крштења, очистили од грјеховне тежине у светој тајни покајања, и освештели у светој тајни причешћа.

Црква је свети Божји дом, у коме преблаги Бог невидимо обитава ради нашег спасења. Црква је вјерна спасавајућа наша мајка.

Послије стотина и хиљада година неће нас спомњати наши познати мили и драги сродници и пријатељи, јер ни њих неће на земљи бити, — једном рјечју сваки ће нас заборавити, али света православна црква ни тад ни никад до посљедњег вијека неће нас заборавити, него ће се нас вјерне своје дјеце сјећати у молитвама до посљедњег вијека.

Долазимо у цркву свагда и молимо се један за другог. Молитва је највиша хришћанска утјеха, и „молитва праведнога много може помоћи“¹⁾. У цркви стојмо с највишом пристојношћу и страхом као у Божијем дому, и пред пресветијем Његовијем лицем, „да се кад год Господ неражљути“²⁾.

Прилагајмо на пољепшавање св. цркве, а Господ ће нама и најмањи чисто срдечно приложени дар стоструко намирити.

Кад испред цркве прођемо скинимо капу, помолимо се Богу, и с највишим поштовањем поклонимо се св. цркви као дому у коме невидимо обитава Владика над Владикама, и Цар над Царевима, наш преблаги Створитељ.

Кад свето звоно чујемо хитајмо у цркву, јер нас позивље она спасавајућа наша мајка; и тамо се молимо за потребе своје. Али иштите с вјером, несумњајући ништа, јер који се сумња он је као морски валови које вјетрови подижу и размећу³⁾.

1) Јак. 5 16.

2) Пс. 2. 12.

3) Јак. 1. 6.

„А Бог даје свакоме без разлике и не кори никога“⁴⁾. Ако не можемо похитати а ми бар устанимо и одзовимо се овом светом матерњем позиву са споменом пресветог Божијег имена. Тако радимо! „А ономе који ради не броји се плата по милости него по дугу“⁵⁾. И непрестано пјевајмо пресветој Богородици:

Днѣсь благовѣрнїи людіе свѣтлѡ прѣзднѣмъ, всѣмїаеми твоимъ Богомѣти прїшествіемъ, ѿ кѣ твоємѡ взирающе пречїстѡмѡ ѡбразѡ, ѡумїлнѡ глаголѣмъ: покрїй насъ чєснїмъ твоимъ покровѡмъ, ѿ избѣгнї насъ ѿ всѣкагѡ злѡ, молїщи Сїна твоєгѡ Хрїста Бога нашегѡ, спастї дѡши нашѡ. (Троп. на Покров).

Чудо 13.

О излијечењу руке св. Јована Дамаскина.

Четвртог децембра слави св. православна црква успомену св. Јована Дамаскина.

Блажени Јован, антиокијски патријарх, написао је Дамаскинов животопис.

Св. Јован Дамаскин живио је у вријеме царовања Лава Исавра, и његовог сина Константина Копронима.

Родио се у Дамаску граду 727. г. Његов славни и богати род исповиједао је св. православну вјеру, и Јована је у њој крстио.

Изучио је јелинске школе са својим другом Космом, који је касније постао епископ мајумски. Једини му је учитељ био Косма Асигкрита. Он га је васпитао у духу светог православља.

Када Лав Исавра константинопољски император устаде против иконопоштовања, тад је и многе православне архијереје проћерао, и многе православне Хришћане на муке ставио!

4) Јак. 1. 5.

5) Рим. 4. 5.

Свети Јован тад је живио у Дамаску. Бјеше први савјетник код Амуре, турског књаза.

Међу најревностнијим поштоватељима светих икона спадао је и св. Јован. Он пиљаше своја писма по свему грчком царству, у обрану поштовања св. икона.

Утврђујући православне у благочашћу, он још у својим писмима јасно навођаше све, што нас св. писмо учи о поштовању св. икона, и што нас о томе свети богоносни оци учеше.

Цар Лав добави једно такво Јованово писмо. Нашао је човјека чији је рукопис налик био Јованову рукопису.

Цар овоме заповиједи, да му напише писмо од Јованове стране, као да Јован позивље Лава, као хришћанског цара, да пошаље војску на Дамаск, и да ће га, његовом помоћу заузети без великог крвопролића.

Цар пошаље ово лажно писмо Амису књазу, спроводећи га својим писмом овог садржаја:

„Велики књаже, Дамаска града! и т. д. Ништа није блаженије него живљети у миру и љубави по склопљеном нашем уговору, дјелу похвалном и светом. С тога нијесам вољан прекинути друговање с вашом државом, премда ме један тамошњи Хришћанин, који је код тебе у великој љубави, позивље да подигнем војску на тебе. Да се о томе увјериш, шаљем ти једно његово писмо“!

Кад Амиса прочита оба писма, позва Јована и показа му их.

Јован се сјетио да је то царева злоба, и увјеравао је Амису да писмо, слично његовом рукопису, није његово, ни да је икад и помислио на издају.

Амир се није дао увјерити, него изда заповијед да се Јовану одсијече десна рука.

Јованову руку, која осуђиваше кривовјерног цара иконоборца, објесише на пазар да је сваки видјети може.

У вече пошаље Јован неке своје пријатеље к Амису, да га моле да му да руку да је у земљу закопа. Амир се смилова. Јован узео руку па се затворио у своју собу. Ту је пао пред иконом пресвете Богородице и са уздасима и сузама стао молити:

„О Владичице пресвета Мајко, рођеног Господа мога, ради светих икона одејече се десница моја, него ти скоро излијечи ову руку моју. Десница Вишњег од тебе рођеног, многа силна чуда учини посреством Твојим. И моју сада десницу излијечи, о Владичице, да могу с њом написати похвалне пјесме у славу Сина твога и у славу Твоју.

Тако се молећи задријема и видје пресвету Богородицу, и чу из св. иконе њезин весели глас:

„Гле! здрава постаде рука твоја Јоване, и нежалости се даље ради ње, него ми послужи с њом као што си обећао“!

Кад се Јован пробудио и видио излијечену своју руку, обрадова се и испунише му душу благодарна осјећања према неограниченој Божијој милости и Богоматере.

Сву ноћ пјевао је највећом радошћу благодарне величајне пјесме, н. пр.

„Десница се Твоја Господи прослави снагом! Десна Твоја излијечи пострададу десну моју. Ти си с тијем уништио злотворе који непоштују свете иконе, Твоју и Матере Твоје. Ти, могућством славе Твоје уништи противнике св. икона, руком мојом“.

Тад је спјевао пресветој Богородици дивни ирмос: „*Ѡ текѣ радѣтса благодѣтнѣа, всѣкаѣ твѣрѣ*“. . . . С тобом благодатна радује се свака ствар...

У јутро просуо се глас по свему граду, о чудесном излијечењу његове руке.

Амира, књаз, позва Јована к себи, да се лично увјери о чудесном излијечењу његове руке.

Јован је ставио на главу мараму у коју му је рука замотана била. На руци имађаше знак у облику црвеног конца, ради вјечног спомена.

Књаз упита Јована:

„Ко ти је излијечио руку, и какве ти је лијекове привијао?”

Св. Јован му одговори:

„Бог свемогући посредством пресвете Богородице, а ниједан други љекар“!

Тад му књаз рече:

„Опрости ми љубезни, јер сам ти у незнању згријешно, а сад видим да си прав. Буди опет у првој части а још у вишој мојој љубави. И обећавам ти се да без твог савјета нећу ништа урадити“!

Св. Јован стаде га молити, да га одпусти да иде служити својој благодјетелници пресветој Богородици, као што јој се обећао, и Она му заповједила.

Књаз није хтјео да га одпусти, али га је морао одпустити, јер св. Јован није престао молити.

Св. Јован опростио је књазу, и благодарио му на одпусту. За тим је раздијелио сиромасна све своје богато имање, одпустио слуге на отишао у манастир св. Саве освећеног. Ту је св. Јован постао монах, а касније био је свештеник.

Живио је на земљи свето и богоугодно 104 године.

* * *

Хришћани! Свети Јован бравно је од иконобораца поштовање светијех икона. У тој светој одбрани изгубио је десницу. И гле чуда! Господ му је поврати по молби пресвете небесне Царице Дјеве

Богородице, да с њом побједоносно војује против онијех, који хоће да нас варају. — Ријеч Божја бијаше у њему и надвлада нечастивога.

Свети су Оци на саборима при царици Јерини жени цара Константина (741.—755.) и при царици Теодори (842.) проклели противнике св. икона.

Са светим иконама украшујмо свете Божје храмове и наше домове, као с најљепшим уресом, који упућује наше срце и мисли на небо.

На светим иконама видимо ми слике особа, које су на земљи Богу угодили, и које је Бог чудесима прославио. Оне нас подсећају на право хришћанско благодетство; једном ријечју на све, што нас учи да своје православно хришћанско достојанство на висини одржимо.

Пред светим иконама палимо свијеће и кандила, и окађујмо их смиром и тамјаном, ког је свештеник благословио благословеном десницом, и молимо се пред њима онијем светијем великанима, који су на њима насликани, да нас заступе код Бога, и да нас својим молитвама избаве од напрасне смрти, од глади и болести, од напасти, од муње и грома, од града, потопа и вјетра; једном ријечју од сваког зла.

Свети Јован је говорио и писао петину, па нека нам то свагда буде дивни примјер.

Нека нам савјест буде свагда чиста, а по гласу савјести бесједимо и радимо све оно, што је Господу мило.

Нека лаж и завист нађе најкешће противнике у нама.

Нека наше срце буде гром и муња на нечаст, на невјеру, на злобу и неправду и на сваки грѣх, који би нас од Бога удаљити могао.

Нека нас ништа не обмањује што је земаљско, јер: „И свијет пролази и жеља његова, а који твори вољу Божју, остаје до вијека“¹⁾. Тако радећи остаћемо у Богу, „да имамо слободу кад се јави, и да се неосрамотимо пред Њим кад се јави“²⁾. И пјевајмо са светијем Јованом Дамаскином:

¹⁾ Јован гл. 2. ст. 17.

²⁾ Јован гл. 2. ст. 28.

Њ текѣ рѣдѣтса благодѣтнаѣ, свѣкла твѣркѣ, аггелскѣи совѣорѣ, ѣ челѣвѣческѣи рѣдѣкѣ: ѡсвѣщѣннѣи хрѣме ѣ раѣд словѣснѣи, дѣкствѣннѣи похвалѣ, ѣзѣ неѣже Бѣгѣкѣ воплотѣса ѣ младѣнецѣкѣ кѣстѣ, прѣжде вѣкѣкѣ скѣи Бѣгѣкѣ нѣнѣшѣ, лѣжеснѣ ко тѣоѣ престѣлѣкѣ сотѣорѣ, и чрѣво тѣоѣ прострѣннѣкѣ неѣвѣскѣ содѣкла. Њ текѣ рѣдѣтса благодѣтнаѣ всѣкла твѣркѣ, слѣва текѣкѣ. (Ирмос).

(Наставиће се).

О СВРШАВАЊУ ТАЈНЕ ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊА.

(Практични руковођ за свештенике).

I.

Над којим се лицима врши тајна јелеосвећења?

1. Над ким се управо треба да врши тајна јелеосвећења у нашој православној цркви, на то нам најбољи одговар даје св. апостол Јаков, кад говорећи о установљењу ове тајне вели: „*болује ли ко међу вама, нека дозволе старјешине црквене, те нека читају молитву над њим, и нека га помажу уљем у име Господње...*“ и т. д. (Јак. 5, 14, 15). По грчком тексту: *болује ли ко међу вама (ἀσθενεί τις)* опредјељује се у опште човјек немоћан, болестан у правом значењу ове ријечи (Марко 5, 56). Таки је на пр. био Лазар, брат Мартин и Маријин (ἀσθενών), на прагу смрти (Јов. 11, 1—7). Према овоме, по учењу наше цркве, јелеосвећење би требало вршити над болесницима, за које се сумња, да ће да преболе, или боље рећи на болесницима у правом смислу ове ријечи. (Упореди Догмат. Богослов. Пр. Антонија стр. 389 и др.). У осталом, ово још не значи, да за вршење ове тајне треба баш чекати, да болесник изгуби сваку наду на оздрављење, како се обично практикује у западној цркви. На против, по јасном учењу саме ријечи Божје, једна од најглавнијих цијељи тајне јелеосвећења јесте оздрављење болесниково: „*и молитва вјере помоћи ће болеснику, и подигнуће га Господ*“ (Јак. 5, 15). За то је у нашој цркви и усвојено од временѣ апостолских „преподавати ову тајну не само очајним болесницима, већ и болесницима не тако јако обољелим (Сим. Солунски гл. 285), и у опште немоћним, који осјећају физичку слабост и из-

нуреност, ради исцјељења њихова у славу Божију“ (Новаѣ Скрыжалѣ ч. IV, гл. 14, § 3).

2. Према овоме, к броју болних, над којима треба вршити тајну јелеосвећења, треба уврстити и *престарјеле старце*, који, по самом закону природе, имају разлога да ишчекују смрт од дана до дана, и за то, разумије се, треба по хришћански и да се припреме за исту. Над овима се дакле може свршити ова тајна, ма и да не болују од какве болести; јер је сама старост болест, чак и по обичном схваћању људском (Треб. II. Могиле, о тајни јелеосвећења Догмат. Богослов. преосвешт. Филарета, ч. II. § 276).

3. Не треба свршавати тајну јелеосвећења: а) над дјецом, која су недорасла и још неразумна, јер по јасном учењу св. апостола, заједно с исцјељењем од болести, благодат ове тајне простире се и на отпуштање гријехова (Јак. 5, 15); а зна се да се тајна покајања у нас неврши код дјете до седме године узраста; б) није усвојено у нас свршавати тајну јелеосвећења над војницима, који полазе у рат, нити над путницима, који полазе на далек (морски или сухи) пут, а тако исто над преступницима, који су осуђени на смрт, пред извршење ове осуде. Јер ни једно од овѣјех лица нема ону погодбу, коју апостол тражи као неопходну на пријем ове тајне, а на име не налази се у стању болести, и за то нејма потребе, да се чини молитва за његово оздрављење. Нарочито за злочинце, осуђене на смрт, неправично је чинити молитву за њихово избављење од осуде, коју су сами заслужили (Треб.

II. Могила о јелеосвећењу, стр. 448. Догм. Богосл. пр. Филар. ч. II. § 276); в) исто тако свештеник ни за живу главу да не покуша да чини јелеосвећење над умрлим, мртацем (Номокан. при вел. Треб. пр. 164); јер по смрти нема покајања, ни могућности оздрављења (опширно о овоме види изд. патријарха Никифора исповјед. *Pitra, juris t. II.* стр. 324 325 сар. VIII). У осталом, кад би се десило, да се злочинац, осуђен на смрт, опасно разболи на неколико дана прије, него што ће се над њим осуда извршити, свештеник, позват да га исповиједи и причести, може над њим, по изјављеној жељи, као и над сваким другијем болесником извршити тајну јелеосвећења, — јер се зна, да се над болесником и иначе не може да извршује осуда, до његова оздрављења.

4. Осим овога тајна јелеосвећења не врши се над непокајаним грјешницима и јавнијем безбожницима, јер се између осталог за вршење ове тајне тражи: сазнање својијех грјехова, вјера у Бога и надежда у Његову милост, а свега овога на жалост не може да буде у људи невјерника и безбожника (Јак. 5. 15; Требн. II. Могила, стр. 447. Догм. Богослов. пр. Филарета § 276). Овамо треба уврстити тако исто и оне болеснике, који су умно пореметили, те се находе у душевном мраку и ван свијести. Јер апостол Јаков претпоставља у болеснике, над којима се врши тајна јелеосвећења, да су присебни и свјесни, јер само тада они могу да позову превитере црквене и да се моле Господу молитвом вјере (Јак. 5, 15). У осталом, кад би свештеник раније имао сазнање од оваког болника за његову жељу, да се над њим чини ова тајна, или еродници овога пошљедњег саопштили свештенику ову његову жељу, или болесник сâм, будући кад није у стању да искаже ову своју жељу ријечима, изјави је другијем каким знаком, на пр. покретом руке или очима и томе подобно, то, макар послѣје овога болесник и изгубио присуство духа и био у стању бесвјесном, свештеник ипак може да сврши над њим тајну јелеосвећења, у нади на милост Божју и опроштај грјехова (Требн. II. Могила, стр. 447).

5. Опасно је свршавати тајну јелеосвећења над таквијем болесницима, који су, находећи се у бесвјесном стању, кадри да учине непријатно-

сти служиоцу, који врши ову тајну, и да обе свете саму тајну неприличним поступком. Над болесницима овакога реда не треба вршити свету тајну, докле се они не умире и докле не буду кадри да прибаве души мира и спокојства, што је неопходно потребно ради сазнања грјехова и обраћења Богу (Треб. II. Могила, о јелеосвећењу стр. 447).

6. Свештеник у својој грамати свештеничкој чита, „да јелеосвећење треба вршити над болесницима; над здравима пак никако да не чини ово“. Међу тијем у православној цркви на многим мјестима, постоји обичај, примљен са истока, да се јелеосвећење у извјесним приликама, а на име у велики четвртак или у велику суботу свечано свршује у цркви и у домовима, а у епархији Дабро-босанској уз часни велики пост у домовима, не само ради болних, већ и за здраве, и у овом случају, свештеници, који свршују тајну помазују себе и све без разлике присутне. О овом обичају нема правила у типцима црквеним. Али у катихизису св. Димитрија Ростовског, гдје се говори о овој тајни читамо: „ја сам рекао, да се јелеосвећење предаје само немоћним, али осим ових — никојем више; само на велики четвртак, или на велику суботу могу примити ову тајну и здрави, по старом осталом обичају, а не по писаном предању. И пошто је на вел. четвртак Христос установио нови завјет тијела и крви своје, то није неприлично да се и овом тајном причести и здрав човјек, који не зна ни дана ни часа када ће предстати Богу (Срав. *Новаз. Скрижалъ ч. IV, гл. XIV, § 3*). Обичај свечано свршавати тајну јелеосвећења, као један од најстаријих обичаја наше цркве, без сумње, заслужује дубоку пажњу и поштовање. Али по себи се разумије, да један свештеник нема права по својој вољи да уводи овај обичај ондје гдје га до тада није било. Мимо тога и у овијем мјестима, гдје се од вајкада овај обичај практикује, не треба га вршити друкчије, већ по вајкадашњем обичају т. ј. свечано са седам законитијех свештено-служитеља; јер ово није ненадни случај, када, као што ћемо даље видјети ову тајну може да сврши чак и један свештеник — већ се за овај зна из раније, па се поради тога треба побринути за потребан број свештеника (Срав. део II. 7 и 8).

II.

Које су главне и битне потребе у православној цркви за свршавање ове тајне?

7. У својој посланици св. апостол Јаков вели само, да за свршавање тајне јелеосвећења, болесник треба да позове к себи *старјешине црквене*, т. ј. свештенике, а према овоме и шљедствено не ђаконе или ма ког из нижег клира (Јак. 5, 14.). Али колико управо свештеника да позове за извршење ове тајне, апостол не одређује. Према пракци дравне цркве православне, за свршавање тајне јелеосвећења, потребно је седам свештеника, по броју седам дарова Духа светога, или по примјеру пророка Јелисија, који се молио над дјететом Соманићанке седам пута, и т. под. (Сим. Солун. гл. 283). У случају потребе, кад је тешко и немогуће сакупити седам свештеника, могу се позвати и три свештеника за свршавање ове тајне, у име свете Тројице; а по свједоци Симеона Солунског не брани се и није неправилно позвати за свршавање тајне јелеосвећења и више од седам свештеника, „ради освједочења јаче вјере и преданости“ (Сим. Солун. гл. 283.)

8. На питање пак: да ли може један свештеник да изврши тајну јелеосвећења, стари устав црквени одобрава, да може, само у крајњем случају, кад се болесник налази на смрти, и кад је не могуће наћи још ког свештеника. (Треб. II. Могиле, о тајни јелеосвећења, стр. 445). И у овом пошљедњем случају, како вели „Нокла Скряжилк“, свештеник један „може да сврши тајну ову у име цијеле цркве, чији је он слуга, и коју собом преставаља, „јер је сва власт цркве и у једном свештенику“ (част IV., гл. XIV., § 2). „Када пак нема потребе, ни под каквим изговором један или два свештеника, да не свршују ову тајну, јер је то смртни гријех“ (Треб. II. Могиле, о јелеосвећењу стр. 445). У сеоским парохијама најчешће се догађа, да један свештеник изврши ову тајну, или за то, што је сáм при цркви, или што су му сопароси, којих је ријетко тројица при једној цркви, у парохијама, у послу, и тада свршавање ове тајне има снаге, као да је извршена са одређенијем бројем свештеника — са седам свештено-служитеља. Али су за сваку осуду пред судом цркве они свештеници у градовима и мјестима, у којима се увијек може наћи довољан број свештеника, када сами свршију ову тајну једино из себичних рачуна сво-

јих. Кривица њихова није мања ни онда, кад би сáм болесник, ради уштеде тражио само једног; а ријетко ће који свештеник да одбије учешће у саборном свршавању ове тајне, ако ни за шта друго, оно због материјалне користи, коју има отуда.

9. За свршавање тајне јелеосвећења, као што се из самог назива њеног види, потребан је *јелеј* — уље. Само се по себи разумије, да због важности и достојанства саме тајне, уље треба да је свјеже, чисто и непаљено. Осим тога, по примјеру милосрдног Самарјанина, изодавна усвојено је, да се уз уље додаје и вино, обично црвено, као и при свршавању литургије. Уље се употријебљује у знак милости Спаситељеве, а вино у знак крви Његове, проливане на крсту за спасење вјерних („Нокла Скряжилк“ ч. IV. о јелеосвећењу § 5.). У осталом у крајњем случају може се употријебити и друго вино — бијело и др., а у ванредном случају свештеник неће погријешити, ако сврши ову тајну и без икаква вина, само на уљу, по ријечима апостоловим (Јак. 5, 14.).

10. По правилу православне цркве приликом вршења тајне јелеосвећења помазују се ови дијелови тијела болесникова: 1. *чело*, 2. *ноздраве*, 3. *голијени*, 4. *уста*, 5. *прса*, и 6. *обје руке*. Неки су свештеници у недоумици: да ли треба без изговора и да ли је прикладно, приликом јелеосвећења над болесним женскињем, помазујући остале дијелове, помазивати их и по грудима? Устав црквени, говорећи о овоме, не чини у овоме никакве разлике, налажући заповједно, да се сви ови дијелови помазују и у једних и у других. „Јер је глава сједиште разума, остали су дијелови органи осјећања, а груди се помазују за то, што су оне смјестиште срца, из којег излазе све помисли зле, сви прохтјевни лукави“ (Треб. Могиле, стр. 446). У осталом, ако би се десило, да је, или због женске стидљивости, или из другог каквог узрока, свештенику немогуће да помаже прса болесног женскиња, он их може и не мазати, а у мјесто тога, по упуству Могилевог требника, помазаће очи, као органе за гледање, или уши, као оруђа слуха (Требник Могиле, стр. 445.).

11. О молитви: „Отче каџый, Врач дбшч“... „Нокла Скряжилк“ овако расуђује: „Ова молитва, објашњујући све најглавније, обећане Христом, плодове јелеосвећења, т. ј. отпуштање гријехова

и испјевање недуга, и ако не напомиње јасно о мазању уљем освећенијем, о којему се доста говорило раније у молитвама, пошто је ова молитва као закључак ранијим“ („Нокла Скрмжаль“ ч. IV гл. XIV., § 7.). „Молитва се ова назива закључном у тајни јелеосвећења, но због њене велике вриједности и правог значења, потребно је, да се вазда, кад се она чита, врши и помазивање, јер, вако се ово не врши заједно с овом молитвом, но прије или послје ове, то у таком случају, вели Могила, свештеник гријеши смртно, и тајна се не свршује“ (Треб. Могиле, о јелеосвећењу, стр. 446.).

12. По уставу црквеном тајна се јелеосвећења може свршавати *и у цркви и у дому*, гдје је када угодније, према стању болесникова, над којим се врши ова тајна. Према томе, болесници, који су тешко обољели, и којима је немогуће кретати се с мјеста, примају јелеосвећење у својим домовима. Они пак болесници, који могу ићи ногама, по жељи својој, могу доћи или се довести у цркву, „да би (како вели „Нокла Скрмжаль“) на светом мјесту прибавили мир души и чудесним дјелањем повратили здравље тијелу“ (ч. IV., гл. XIV., § 3.). Само се по себи разумије, да дом, гдје се има свршавати јелеосвећење, треба да је што је могуће чистији и уреднији, а болесник да је обучен бар у чистом одијелу, као што захтијева достојанство саме тајне.

III.

О свршавању тајне јелеосвећења по правилу црквеном.

13. По уставу за свршавање тајне јелеосвећења имају се претходно припремити потребне ствари и сасуди у овом поретку: прво, постави се столић или софра и на њој здјела са пшеницом или брашном, а поврх ове сасуд са уљем; на пшеницу се намјести седам тако званијех стручића¹⁾ боспока умотанијех памуком за мазање болесника, а на столић или софру осим тога намјести се Јеванђеље и св. крст (Треб. П. Могиле). А принесе се и вино, које је потребно ради мијешања са уљем. У случају пак, кад нема пшенице, могу се употријевити и друга хљебна зрна, а стручак боспока за мазање може се увити и чистом кудјељом. Осим тога П. Могила у својему требнику заповиједа, да се за отирање по-

¹⁾ Стручића се обично узима према броју свештеника, који врше ову тајну. Број седам је узет овдје по правилу колико треба да је свештеника за свршавање ове тајне.

Превод.

мазаних св. јелејом дијелова тијела болесникова, приуготови тако исто и седам малих (или и мање, према броју свештеника) клупчића или свежњића памука или вате. А да би свештенику било лакше помазивати болесника, исти Могила савјетује свештеницима, да употребљују два сасуда, један за освећење јелеја у опште, а други мањи, у који се одлије мало из овог већег, колико је потребно за помазивање болесника (Треб. Могиле, стр. 446—447). Само се по себи разумије, да овај савјет није обвезан.

14. И древни обичај и позитивна правила православне цркве наређују, да се уз тајну јелеосвећења врше над болесником и друге двије тајне, а на име покајање и причешће. При овом јелеопомазању треба да претходи исповијед и причешће, т. ј. болесник, који жели, да прими јелеосвећење треба претходно да исповиједи гријехе своје пред свештеником, и да добије од њега разрјешење, за тим да прими тајну јелеопомазања, а напосок овога да се удостоји причешћа св. тијела и крви Господње. Приликом овом, причешћивање болесниково треба да се врши у свему онако, како се то чини у другом случајевима, по пропису, који је изложен у Требнику: Чинъ за причащение больныхъ.

15. Свештеници, који учествују у свршавању тајне јелеосвећења треба да пазе, да у исто вријеме, кад први свештеник чита молитву освећења јелеја (Господи, милостию и щедротами) и они сви читају исту молитву заједнички, само тихо; за то треба сваки од њих да има своју књигу, да се не би у недостатку књига правило перед и поједини етјешњавали.

16. Да би свештеници могли по пропису говорити молитву: „Отче кадый врачъ“... а у исто вријеме помазивати болесника, потребно је да без изговора науче сву ову молитву на памет; јер је по врло умјесној примједби Петра Могиле „тешко, па и неудобно и књигу у рупи држати, и у њу гледати, а у исто вријеме помазивати“. Приликом овом савјетује исти архипастир, свештеник не треба да почиње помазивање болесника у исто вријеме, кад почне да чита ову молитву, већ кад дође до ријечи: „ищели помазаниель иликъ риеа ткого (илиарккъ) отъ обдржаница нш дбшкныа и тблныа колѣзни“... треба прво да помаже чело, а за тим остале дијелове, али да не хита са завршивањем молитве, тако, да кад сврши се читањем молитве, у исто вријеме да сврши дјело и

с помазивањем свију дијелова (Треб. П. Могиле стр. 446—447).

17. На западу Русије неки свештеници мимо јаснијех прописа православних требника, руководећи се обичаја, који су заостали из времена унијатства, кад један звршује тајну јелеосвећења, без учешћа другијех свештеника, помазују болесника само један пут послје пошљедњег Јеванђеља. Но ово са свијем противрјечи и древном предању и обичајима православне цркве, и није у ствари ништа друго, до јавно подражавање цркви западној, у којој се болесник заиста само један пут помазује (Срав. богослужбн. благочин. запад. цркви, прот. Т. Серединскога, стр. 132); према овоме, православни свештеник не смије да овако чини, ако му је на срцу чистота православног богослужења и правило црквено.

18. Што се тиче отирања помазанијех дијелова тијела болесникова, Требник П. Могиле заповиједа ово: „Кад помазује први свештеник, у то вријеме ђакон или други свештеник отиру клупчићем памука помазане дијелове тијела болесникова, па истревши све, оставља први клупчић на столић“, — и тако се чини након сваког помазивања, док се тајна не сврши по правилу. — За оввијем се, свијех седам клупчића, по отирању, спале и пепео њихов или се остави у олтар под пријесто, или у умивално мјесто у цркви или се проспе у ријеку, исто као што се чини с пепелом, који остане, кад се спали отирач, којим се утиру капље крви Христове при причешћивању. У осталом, кад један свештеник свршује тајну и то и без ђакона, у таком случају, он може само једном отрти тијело болесниково послје пошљеднога помазања, да не би продужио обред, који је и иначе дуг, те да не би тијем без особите потребе уморавао и себе и болесника. — Али и у овом случају по утирању с утирачем се има чинити оно, што смо напријед рекли.

19. Пошто се сврши помазање, болесник, над којим се врши јелеосвећење, ако може, стане између свештеника, а ако не, то га домаћи принесу ближе, и тада свештеник, положивши на главу његову растворено Јеванђеље тако, да слова буду доље окренута, чита над њим завршну молитву: „Царь катый, благоутробне“... Но, ако болесник не може да се дигне с постеље то се свештеници сами примакну к постељи и

читају молитву на начин напријед казани. — Приликом овом сви свештеници, који учествују у свршавању тајне, треба да положе руку на Јеванђеље, изузимајући најстаријег, који првенствује, који само чита завршну молитву велогласно. Само се по себи разумије, да кад један свештеник свршује тајну, без учешћа других, то он мора у исто вријеме да чита молитву и да положи руку на Јеванђеље. Полагање руку, ма да не чини битност тајне, ипак улази у састав тајне, као потребна допуна, по заповиједи Спаситељевој: „на недѣжнихъ рѣки козложитъ и здрики вѣдѣтъ“ (Мар. 15, 18, срав. Нокла Скрижля 2 IV. гл. XIV., § 9). Нека је знано и то, да свештеници не треба да полажу на Јеванђеље коју било руку, већ по упуту П. Могиле, треба лијевоом руком да придржавају Јеванђеље на глави болесниковој заједно са првенствујућим свештеником, а десну да положе на Јеванђеље (П. Могиле Требник стр. 504). — У случајевима, када се јелеосвећење свршује за све, на пр. на вел. четвртак, тада присутни Хришћани, који су близу свештеника, треба да приклоне главу, а и остали побожни приклоне главу у знак, да и они тако исто, ма и мислено желе да учествују у овом.

20. Само се по себи разумије, да, кад се свршује, тако рећи, друштвено јелеосвећење на вел. четвртак чак и над здравима, то онда не може бити противно правилу ни у ком случају, ако се допусти, да се тајна јелеосвећења врши и над више болесника уједно, ма колико их било, кад су само сви снн прожети једном истом вјером у истинитост и моћ тајне, и хришћанском жељом да приме ову. Свештеници само морају у оваким случајевима ондје, гдје се говори о једном болеснику, да помену све, над којима се врши тајна. Закључну молитву: „Отче катый вѣдѣ дѣишъ и тѣлѣишъ“, сваки свештеник треба да чита над свакијем болесником одвојено начином, као што је то напријед речено (11 и 16).

21. По уставу црквеном, у једној и истој болести, која се продужује непрекидно, јелеосвећење може бити свршено само један пут, — и, „само, кад болесник, који је боловао дуго, оздрави, па се опет по том разболи, јелеосвећење се може над њим посебно извршити“ (Треб. Могиле стр. 448.). У осталом ово треба разумјети првенствено у болестима, тако званијем спорадичким, и које се јављају и трају изненадно и у неодређено

вријеме. Но и у овом случају, ако болесник пати од ма какве хроничке болести (као што су н. п. од јектике, катарâ и т. подобне), т. ј. које трају непрекидно, јелеосвећење се може свршити над њима сваки пут, кад болест узме озбиљне размјере, а болесник зажели да прими благослов и потражи помоћи у овој свештеној тајни (Из обичне праксе.).

IV.

О преподавању тајне јелеосвећења болеснику, који су на смрти, и о јелеју који остаје по свршетку тајне.

22. Догађа се често, да свештеника зову да сврши тајну јелеосвећења над болесником, који је на смрти. Тада свештеник не треба да се придржава правила, напријед прописаног (види 14), т. ј. не треба да одлаже причешћивање болесника док над њим сврши тајну јелеосвећења, већ треба претходно да болесника исповиједи, а одмах по том причести светом Тајном, и тек пошто ово учини може почети над њим свршавање тајне јелеосвећења, да не би болесник, по ријечима Могилевим, умро у течају вршења тајне јелеосвећења не причестивши се божанске тајне, тијела и крви Господње (Треб. Могиле, стр. 446.).

23. У крајњем случају свештеник може скратити свршавање тајне јелеосвећења над болесницима, који су опасно болесни, „да не би због дугијех молитава били лишени Божје благодати, која се добија овом тајном“. У таком случају, по Требнику П. Могиле, свештеник може, обично почевши, да остави псалме, канон и тропаре, па да одмах пређе на јектенију: „*Ангелъ Господъ поплонилъ*“ .., а по овој да прочита молитву над јелејем, апостол и јеванђеље и молитву прву, разумије се скраћено, а по том да помаже болесника (Треб. П. Могиле, стр. 448.).

24. Ако болесник умре послѣ првога помазања, то се сматра, да је над њим извршено у цјелини тајна јелеосвећења, као у редовнијем приликама, јер по ријечима П. Могиле, први свештеник освећује и јелеј, произносећи прву молитву над јелејем, т. ј. Господи, милостию и щедротами Твоими... и тајну свршује, кад помазујући болесника јелејем, уједно произноси молитву свршавања: *Отче жьтый*... и т. д. (тамо стр. 448.).

25. А ако болесник не умре, послѣ првога помазања, то свештеник треба да се врати онога часа натраг и да изврши све, што је било пропуштено од почетка; за тим ће отпочети читање другог апостола и јеванђеља, и други свештеник помазаће опет болесника, и т. д. А ако болесник умре за вријеме свршавања тајне, свештеник треба оног часа да прекине богослужење, и свршивши обичан отпуст, да или изврши спомен над умрлим, или да се и без тога врати кући (Треб. П. Могиле, стр. 448.).

26. Јелеј, који остане послѣ помазања, не смије се употребити ни за какво друго мазање, ни за потребе какове друге (Треб. П. Могиле, стр. 447.). Није дозвољено тако исто овај јелеј еспати у кандило и горјети, па ма то било и пред иконама. На против П. Могиле у свом Требнику управо заповиједа, да се с јелејем овијем поступа онако исто, као што се поступа и с крвљу Господњом, у случају, ако би се просуда, т. ј. треба чистијем памуком покупити сав јелеј, па овај изгорјети у олтару на чистој плочи или пријепу, а по том пепео просути под пријесто или умивално мјесто, или у ријеку (тамо стр. 447—448.).

27. Што се тиче обичаја, који постоји у некијем мјестима, да се јелеј, који претекне послѣ помазања болесника приликом извршене тајне јелеосвећења, чува до смрти болесникове, а по том полива њиме умрли приликом погребâ, то овај обичај, који се у Русији води од старинског доба московских патријараха, произишао је је ушљед познатог правила црквеног, да се у опште мртви приликом погребâ уљем поливају. И пошто се по уставу чак и Петра Могиле, пепео, који остане пошто се спали утопљени у памук јелеј по јелеосвећењу сипа у земљу под пријесто, то ни у колико није противно нити је за осуду, ако се исти јелеј позпе по мртвацу и тако закопа с њиме у земљу, у гробљу. Само се по себи разумије, да кад болесник остане жив, да у таком случају с јелејем послѣ извршеног јелеосвећења треба поступати онако, као што је то напријед речено (види тач. 26.).

Краљево (Србија) 13./I. 1894. год.

С руског:

Дим. К. Михайловић,

свештеник и секретар дух. суда жичког.

ТАЈНА ВЕЧЕРА

ИЛИ

драговољно страдање Спаситеља свијета.

Господ наш Исус Христос, за вријеме своје божанствене службе на земљи, а за спас свијета, нејмаше гдје ни да главе склони, поучавајући нас тијем блаженој смирености, језванђеоском сиромаштву. Желећи да изврши са својијем ученицима пошљедњу пасху, наложи им да спреме за то горницу, камо и благоизволи доћи с њима. Умелна, а под једно и тужна бјеше та свештено-тајинствена вечера, та опростна бесједа учитеља са ученицима, која показиваше у свој својој пуноћи Његову божанствену љубав према онима, који га завољеше и према читавом свијету, ради кога се Он и принесе на жртву чисту и непорочну, само да га спасе и даде задовољштину правди Божјој. Туде се излила неизмјерна његова дарезљивост и непостижимо снисхођење, да спасе палог човјека.

„Врло сам желео да ову пасху једем с вама прије него пострадам“ (Лука 22, 15), рекао је Господ својијем милијем ученицима и умивши им ноге, прихвати: „ако сам ја, умишљив вас, опрао ноге ваше, то нека вам буде као примјер, да и ви један другогме мијеште ноге“. Свештени овај догађај оцртан је у дирљивој црквеној пјесми: *Ученицима показује примјер смирености владика; у облаке завијајући небо, наше се плашном и приклања кољена да слугама опере ноге, говорски: не дођох да ми послужите, већ да послужим и положим душу своју за спасење свијета. Ако ми сте другови моји, чините као и ја; ко хоће да је први, нека буде пошљедњи, господар — као слуга. Будите у мени, да донесете плод: јер ја сам лоза живоша“.*

За вријеме пошљедне бесједе са ученицима својијем, предеказивајући им Господ своје страдање, које га чека, и кријепећи их у вјери и љубави, рече им: *дајем вам заповјед нову, да љубите један другог. Тог опростног вечера не*

засја ни чије око радошћу; ћутећи слушаху ученици ријечи учитељеве; срца њихова, која га ватрено љубљаху, испуњена бјеху бригом — јер су осјећала, да откуцава час кад им се ваља дијелити с Њиме.

У очи свог страдања не говораше Спаситељ свијета о ни чему толико са својијем ученицима колико о љубави, улијевајући им, а преко њих и свима нама, осјећај те високе врлине, која веже у име Његово све вијерне православне Хришћане, и која је обилежје правијех пошљедоватеља Његовијех. Безгранична божанствена љубав према човјечанству недоступна је схваћању људском: ми јој седивимо, ми јој се клањамо, али постићи је — то премашује наш разум. Та љубав позва човјека из небића у биће, она приклони небеса и доведе на земљу једино-родног Сина Божјег, а она Га и на крет узнесе ради спасења овог свијета. Божанствена евхаристија, установљена на тајној вечери, јест највидљивији знак љубави Бога према човјеку — коме се прохтједе, да се најтјесније сједини и духовно и тјелесно са природом човјечијом, по ријечима Његовијем: *„ко једе моје шијело и пије крв моју, у мени је и ја сам у њему“.*

Бесједа Христова са ученицима за вријеме тајне вечере, Његова молитва, кад се молио Богу оцу за сав свијет — све је то толико узвишено и ни какве ријечи људске нијесу cadre да то оцртају... Приклонимо кољена и припаднимо смирено светијем стопама Спаситеља нашега, како би и ми убоги, па ма и међу пошљедњијем, постали удионцима његове божанствене вечере.

Превео:

В. М. Ј.

СВЕТИ СЕДМОЧИСЛЕНИЦИ.

Под именом „Светијех Седмочисленика“ или „Светијех Седмопочетника“ подразумевају се седморица славенскијех апостола, а ти су: св.

равноапостолна „солунска браћа“ *Тирило и Методије*, и петорица њиховијех ученика и сатрудника: *Клименти, Горазд, Наум, Сава и Анђе-*

као, које бугарска православна црква прославља као своје народне свеце и њихову упомену светкује 27. јула. Св. Ђирило и Методије бијаху први учитељи и просвјетитељи Славена. Али су доста важну улогу у просвјештавању Славена хришћанством играла и ова петорица њиховијех ученика, а и небројени други, којих нам имена нијесу позната. Они бијаху не само ревни помоћници и сатрудници св. браће у дјелу просвјештавања Славена, него они и последице смрти њихове, као што ћемо доцније чути, наставили и продужили рад њихов, проповиједачки ријеч Божју, у духу православног међу Славенима.

У овом чланку изложено ће бити све, што се зна о животу и благословеном раду „Светих Седмочисленика“ у ширењу Хришћанства и просвјештавања Славена.

* * *

I.

Св. Ђирило и Методије.

Света браћа, Ђирило и Методије, родили су се у граду Солуну, у данашњој Македонији. Та провинција припадала је тада византијској империји, но она бијаше насељена готово самцјем Славенима, који су амо дошли од Дунава и Балканских гора, па су и св. браћа врло добро знали славенски језик. Они су се родили од знатнијех и имућнијех родитеља, који су стајали у сродству с царским двором. Отац им се звао Лав, а мати, по предању, Марија. Отац им је тада вршио важну државну службу: он бијаше помоћником главнога вође и начелника цијеле војске у византијској империји. Од седморице његовијех синова најстарији бијаше Методије, а најмлађи Константин, прозвани филозофом, који се родио 827. године, и који је на скоро пред своју смрт добио у монаштву име Ђирило. Тако, знаменитост, богаство, сродство с двором и дружење њихова оца с првим људима у држави — отвори дјецу његовој приступ у више кругове и обећа им високе почести у царском двору. Па наравно, да све свјетске саблазни бијаху откривене пред њима и стављаху их цете у разна некушења. Но васпитање, које је св. браћи дао отац, и унутрашњи

глас њихове благочастиво-васпитане душе, говораху им о другим, много вишим цијелима, човјечијег живота.

Методије је најприје своје младе године посветио на службу цару и отаџбини, и достао је, као и отац му, високе чести. А касније, прије но што ће отићи у манастир, постаде начелником области, која је била насељена Славенима: овдје му се пружио прилика да добро упозна Славене и њихов језик, да спозна и проникне у њихов живот, те тако понови и попуни оно знање, које је о њима дотле имао. Све је то њему до пошљетка било од користи, кад је међу њих дошао као проповједник и учитељ ријечи Божје. Но свјетски живот и човјечија слава нијесу привлачиле Методија; његова душа тежила је за другим узвишеним подвизима и дјелима. Он оставља сујетни свијет, и ни најмање не жали за својим високим почастима, и повлачи се у иночку обитељ, која бијаше на гори Олиму.

Удаљен од свијета и шума његова, овдје се он — у сред прекрасне и величанствене природе — сасвим предаје најстрожијем монашком животу, и са дубоком вјером и свим жаром срца свога, моли се за спасење грјешнога свијета и стара се, да и сам постигне високу чистоту душевну. Он испуњава објет послушности, непрестано је у бдјењу и молитви, долази на сваку службу Божју, пази пост и духовну трезвеност, чисти душу плачем и сузама, и не даје себи покоја ни дању ни ноћу. Сви се дивиле сили његове молитве и строгости његова живота!

Млађи брат Методијев, Ђирило, живио је до 14. године у Солуну, у кући својијех родитеља. Већ од дјетињства смирен и кротак овај дјечак, показао је необичан ум, милостиво срце, озбиљан поредак мисли и врло велику љубопитљивост. Да би утолио своју жељу за знањем, радо је проводио вријеме у читању књига. Видјело се, да га је Свевишња Десница водила и показивала му пут живота!

Кад му је било тек 7 година, уенио је чудан и пророчански сан. Он је сањао, као да је окружни војвода сакупио у богате палаче све солунске дјевојке — љепотице — и као да је он, невини дјечак, између њих изабирао себи невјесту. И ето једна између њих, која се звала Софија, обратила је на себе његову пажњу, јер

она бјеше дивна и красна, и поразила га је богатим својим одијелом и свијетлим умом, који је јасно отсијевао на њеном лицу. Он се зауставио пред њом и изабрао ју. А тај пророчански сан значио је, да ће дјечак бити одан Божанственој науци и да ће завољети Премудрост Божју, зато, јер грчка ријеч „Софија“ значи премудрост. И заиста, доцније, кад је био у школи, превлазио је он све своје другове у науци, памећу, дубљином и оштрином свога ума тако, да су му се сви дивили.

Послије школскога рада обично би се играо дјечак са својим друговима, — играо би се разнијех игара као и сви његови вршњаци. Он је имао сокола, кога је врло волио и с којим се често забављао. Он је с њим ишао у лов. Један пут изиђе он с тим соколом у поље, пусти га од себе, мислећи, да ће му он по обичају опет долетити, но сокоб се подиже, брзо размане крилима, те умакне од свога гесе на слободу. То је јако ражалостило малишу, но за то од тога времена постаде озбиљнији; мјесто дјетињастих забава испунише му душу узвишеније мисли. Под утјецајем њиховијем нацртао је он на зиду своје собе слику крета за знак, да он од тога дана сасвијем себе посвећује Господу, ношењу свога крета, који је на њ' положен Божанственим промислом.

Послије тога Ђирило се још већма одаде на изучавање Божанствене науке и читању ријечи Божје; с особитом вољом чита и на памет учи дјела св. Григорија Богослова. Па и под сликом нацртаног крета, написао је он ове ријечи, обраћајући се у њима св. Григорију Богослову: „О Григорије! Ти си тијелом човјек, а душом анђео. Твоја уста су као уста Серафима, прослављају Бога и цио свијет просвјећују православним учењем. Прими мене, који Ти припадам с љубављу и вјером, и буди ми просвјетитељ и учитељ“!

Но неразвити још ум Ђирилов није могао постићи неких врло дубоких и тешких мјеста у списима тога св. оца црквенога. Љубопитљивост мучи и узнемирује младића. Но у једаред прочу се глас, да је у Солун дошао неки учени путник. Ђирило оде к њему, мислећи, да ће му овај разјаснити, чега он не зна. Младић га замоли, да га научи граматици, и свему осталом, што пут-

ник зна. Но научењак га одби. Ђирило га поче поново усрдно молити, да ће му за труд дати свој дио из наслѣдства; но овај га на ново одбије. Од терета, муке и плача за то, јада се Богу. Наскоро га Бог утјеша и услиша му молитву.

Већ су многи обратили позорност на тога необичнога младића, који је с таквим жаром и усрђем тежио да позна Бога и свијет, кога је Он створио. Глас о њему допр'о је и до царског двора, у Цариград, гдје се тада васпитавао царевић Михајило (будући цар Михајило III.). За саученике овоме позивали су такве младиће, који су својим усрђем према науци и добрим владањем могли царевићу служити за добар примјер. Тутор царевића Михајила, логотет Теоктист, изабра за друга царевићева Ђирила.

И ето Ђирило, стар тек 15 година, долази у двор, да се заједно с царевићем учи свјема тада познатим наукама: учи Омира, диалектику и филозофију, риторику, геометрију и аритметику, астрономију и музику. А он задовољан и срећан, што може да се учи у самих најбољих „знаменитих учитеља“ тога времена! Учителима тада бијаху Лав, потоњи епископ солунски, и Фотије, последије патријарх цариградски, човјек познат са своје опсежне и дубоке учености. У то вријеме ступи Ђирило у тешње пријатељство с царевићем Михајилом, и стеће љубав и наклоност свега двора; а особито га је заволио тутор царевићев Теоктист, због његове тихе и благе нарави, због његова великог ума и напредовања његова у наукама како свјетским, тако и духовнима. Он је радо разговарао с тим мислећим младићем, који је већ тада показивао дубоко знање филозофско. Једном је Теоктист запитао Ђирила, шта је то филозофија? Ђирилу не бјеше тешко одговорити на то озбиљно питање: „Под филозофијом, одговори он, разумијева се познавање ствари божанских и људских, у колико се човјек може разумом приближити Богу и уподобити се добродјетељи, који га је створио по образу Своме“.

Љубав Теоктистова према Ђирилу показивала се не само у разговорима, но и у бризи за његову будућу судбу и срећу. У том погледу није Теоктист сасвим добро поимао свога младићаног пријатеља. Појмови Ђирилови о свјетској

срећи бијаху противни појмовима Теоктистовим. Он је већ улазио у онај узраст, када обични људи мисле о уређењу своје породичне среће. Једном приликом Теоктист му рече: „Ја сам те јако заволио због твоје мудрости и добра живота, ја би те рад усрећити. Ја имам кумче, она је од богата и знатна рода. Ожени се с њом и бићеш у великој части“. „Твој дар, одговори Ђирило, заиста је велик за онога, коме је он нуждан, но мени није ништа више од науке“.

Тако се срећа у очима Ђириловијем састојала у изучавању Божанствене науке, коју је он сматрао као приближавање разумом к Богу и уподобљавање Њему добродјетелјним животом. Њега није мамила ни свјетска слава, ни власт, ни богаство. Њега ни најмање није могао придобити ни блијесак, ни раскош дворског живота у богатој и раскошној пријестоници византијске царевине. Он је као и брат његов Методије тражио самоћу и само је чекао прилику, па да оде у манастир. Но најприје је он, по вољи императора и добротвора свога Теоктиста, примио свештенство и остао патријаршким библиотекаром у св. Софији (храму) у Цариграду. Они га наговорише, да тако учини за то, јер им се није хтјело, да се растану са св. Ђирилом.

Кад, али Ђирило, покоравајући се жељи срца свога и својој побожној души, тајно оставља Цариград и бјежи од саблазни и шумне сујете дворског живота у манастир. Дуго се није знало, камо је отишао; император Михаило Ш. већ се био побојао за њ. Тражише га пунијех 6 мјесеци, — и једва га нађоше. Император и Теоктист наново га моле да их неоставља, и наговарају га да се прими службе учитељске, те да учи филозофији своје саотачаственике и странце.

Тако је нарастао и васпитао се учитељ-апостол Славенâ — св. Ђирило! Цио његов претходни живот бијаше приправом за то велико апостолско дјело, које га је у будућности чекало. Тада почињу његови први покушаји проповједничке и опште црквене дјелатности, у којима се показа он озбиљан ревнитељ православља и велики зналац св. Писма.

Понајприје се св. Ђирило препире с бившим патријархом, остарјелим Анијем, који бјеше свргнут због непоштовања икона. Остарјели Аније буде побјеђен и посрамљен филозофом Ђирилом тако, да се мораде повући натраг.

Потом је св. Ђирило имао да се препире с мусулманима о св. Тројици. Око 851. године, пође св. Ђирило заједно с другијем учењаком Георгијем Асинкритом, на позив мусулманског мелитинског емира, у његову пријестоницу. Мусулмани га, као што се види, примише ласкаво и са сваком почашћу. Сам емир приреди у част св. Ђирилу неколико гозби, на које бијаху позвани његови најзнаменитији мудраци, астрономи и геометри.

За вријеме гозби и водише се препирке. У њима је св. Ђирило задивљавао мусулманске научењаке својом оштроумношћу, умјешношћу и опсежним знањем. Он им је темељито доказао хришћанско учење о св. Тројици и разјаснио им је, да се је Господ наш Исус Христос ваплотио од Пресвете Дјеве Марије ради нашег спасења. А на приговор мухамеданаџа, да ми, Хришћани, водимо ратове, при свем том ма да нам јеванђеље заповиједа да љубимо и непријатеље наше, — Ђирило одговори, да у „нашој хришћанској науци има двије заповиједи, од којих нас једна учи да добро чинимо непријатељима и да их љубимо, а друга нам заповиједа, да полажемо душу своју за браћу своју“. Затим је примјетно Ђирило, да ми „испуњавајући прву заповијед подносимо чешће личне уврједи, а по другој боримо се с непријатељима, бранећи своје ближње и чувајући своју вјеру, коју газе непријатељи наши“. Побједа и слава Ђирилова пробудила је у њима такву злобу, да су већ наумили да га отрују. Но св. Ђирило, кога је чувала десница Свевишњега, оста неповријеђен и сретно се поврати у Цариград, гдје га је чекала слава и почаст. Испуњен чистим и светим мислима о другом узвишенијем животу, одрече се почаст, одрече се и службе учитељске, и удаљи се у манастир на Олимпу, гђе се у то вријеме подвизавао његов брат Методије.

Но наскоро св. браћа морадоше напустити свој усамљени живот у манастиру ради новог светог дјела у славу Божију, ради новог далеког пута.

Године 858. дођу у Цариград посланици Кагана козарског. Козари су се у то вријеме скитали по пространијем пољима данашње јужне Русије између ушћа Волге и Каспијског мора до мора Црнога и Азовског, у тима мјестима, гђе су од чести живјели Козарима потчињени Славени, који су се последије стали називати Ру-

сима. Они су били незнабошци, и проповједници разнијех вјера, а нарочито Јевреји и Сарацени — мусулмани, настојаху, да их обратe сваки у своју вјеру. Па су о том и причали посланици козарски византијском императору: „Знамо ми, рекоше они, једнога Бога неба и земље и клањамо Му се на исток; али држимо и своје старе обичаје. Међу тим нас Јевреји вуку на своју вјеру, а мусулмани на своју. Пошљи нам мудра и учена човјека, који ће изобличити неправду једнијех и другијех, па ћемо ми примити вашу вјеру“.

Император Михаило III. позва к себи св. Тирила те му рече: „Иди филозофе к тијем људма, па их опрости сумње. Приповиједи им тајну св. Тројице. Дјела тога нико осим тебе не умије боље извршити“. Св. Тирило одговори: „Ако заповиједаш, царе, то ћу с радошћу ићи — пјешке и бос, као што су ишли апостоли; а вољан сам и пострадали за Христа“. Император му рече: „Кад би ти сам по својој вољи тако поступио, то би било похвално; но у овом случају ствар се тиче части царске власти. Иди частно, с царском помоћу!“

Света се браћа одма спремише, сједоше у лађу и заплочише у Крим, а отуда ће у област козарску. Искрцавши се сретно на кримској обали, дођоше у Херзон и ту остадоше неко вријеме да се одморе и да се боље спреме за предстојећи им посао. Знајући да ће се морати препирати о вјери с Јеврејима, св. Тирило се усрдно занимао јеврејским језиком и књигама. Он је изучавао њихов језик како по граматици, тако исто и у живом разговору. Прилика бјеше за то врло zgodна, јер у Херзону бјеше доста Јевреја. А бјеше тамо и Славена. Св. браћа распитиваху мјестне херзонске Хришћане о њиховим потребама и о дјелима вјере. Они су знали о животу и мученичкој смрти св. Климента, папе римског, који је овђе у Херзону, за Христа свој живот положио још у оно вријеме, кад су Хришћане гонили и мучили, у првијем вијековима Хришћанства.

Римски епископ св. Климент, који је живио од прилике на стотину година последије рођења Христова, био је амо прогнан од непријатеља хришћанства, овдје мучен и с лангером (сидром) о врату бачен у море. О њему је било предање, да се је прије, сваки пут на дан његова страдања, море узбуркало и отступало од обале те

на дну свом показивало моћи св. мученика. Хришћани су их виђали и клањали им се. Но тај појав је престао некако пред долазак св. браће. Но последије молитве св. Тирила и Методија, и последије молења свију херзонскијех Хришћана а и старањем херзонскога архиепископа нађоше се моћи св. Климента. Оне бјеху свечано унешене у град и постављене у цркви светих Апостола. Један дијел моћи узеше св. браћа себи. Отпочинувши овдје, продужише пут даље по дивљој и пустој страни, гдје страдаху од нападаја и пријетња злијех и свирјепијех варвара. На пошљетку се дочепаше обале Азовскога мора, на ново сједоше у лађу и стигоше у предјеле козарског Кагана.

Као посланици силнога цара византијскога, бијаху они од Кагана примљени у његовој пријестоници с чашћу и уважањем. Та се пријестоница налазила недалеко од Каспијскога мора и Кавказкијех гора (недалеко од данашњег Астрахана). Означени су били дани и ред, кад ће с ким водити препирке. Бјеше означен дан ради Јевреја и Мусулмана. Св. браћа, сједећи за столовима, пуним јела и пића, а окружени мусулманским и јеврејским мудрацима, поведоше с њима разговор. Каган подиже по тадањем обичају чашу и рече: „У име Бога јединога, Створитеља свега“. А св. Тирило подиже своју те рече: „У име Бога Јединога и Његове ријечи и Духа Животворећег“. Па стаде тумачити, разјашњавати и заводити из св. књига мјеста, која су била нужна за доказе лажности вјере јеврејске. „Тако и јесте, заврши он, — гдје су ваше крвне жртве, гдје скинија и храм, гдје царство и отаџбина? Све је то нестало, кад је настао Нови Завјет — хришћански, који је дан по предсказивању многих пророка, не само ради једних Јевреја, но и ради цијелога свијета“.

Кад је он свршио свој говор, Каган ускликну: „Сам те је Бог послао, да нас обавјестиш. Но још ћемо и сјутра коју рећи!“

Другога дана дођоше мусулмански мудраци. „Наш хришћански закон широк је и дубок као море, рече им св. Тирило, — зато га не може сваки једнако истражити и препловити; јак и трудољубив човјек напредује више, дачим слаб и лијен — мање. А ваш закон налик је на малени и уски рукав (од ријеке), кога може свако прескочити. Што има узвишеног и мудрог у њему? Та он одобрава грубе и скотске страсти

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тако да понизује човјека, дочим закон Христов води нас горе, подиже к небу. Истина је, да је он тежак, али ономе је тежак, који је ниско пао. Но ако је човјек пао услијед гордости и сладоустрашћа, то се на пријашњу висину може он подићи само путем смирености и уздржавања. Горак је тај пут, но бескрајно је слadak и блажен вјечни живот, коме он води“!

Св. Ђирило сврши, а међу Јеврејима и Сараценима-мусулманима подиже се граја и свађа.

Тада један паметан Сарацен, који је пажљиво слушао Јевреје, рече: „Овај гост је оборио муслиманску мудрост на једну страну, а вашу на другу: тврда је само вјера хришћанска. Она је једна за све, и без ње нема ни за кога вјечног живота!“ „Тако је“ — потврдише многи, и крети се неколико Козара.

Каган, праштајући се са св. Ђирилом, нуђаше му богате дарове. Он их не хтједе узети, по у мјесто њих замоли у Кагана милости — да дарује слободу онијем Хришћанима, које је он заплијенио. Са словом и торжеством поврнуше се света браћа натраг, и прошавши кроз нове опасности приспјеше сретно у Цариград. Ту се св. Ђирило настани при цркви св. Апостола, и у самоћи се занимаше изучавањем Божанствене науке. А св. Методије поста игуманом у Полихронијевом манастиру, у ком бијаше до 70 старца.

Послије тога пута живљаху св. браћа мирно и спокојно. Они живљаху у потпуној самоћи, далеко од свијета, у посту и молитви. Али ето наступи 862. година. Император Михаило III. доби у Цариграду писмо од моравскога кнеза Рагислава: кнез Рагислав је молио у писму императора, да му пошаље ваљана учитеља и просвјетитеља, који би упутио народ његов у истинама хришћанске вјере на народном славенском језику. Император послуша глас славенскога народа, који је жеднио за свјетлошћу и истином, и који је себи позивао истинскога учитеља и просвјетитеља: он је живо осјетио у том писму љубав Славена према добру и правди, и појмио њихову мржњу према оној тами и лажи, којом су њемачки проповједници тежили да напуне срца и ум њихов. Радо је он изишао у сусрет чистим и високим жељама кнеза Рагислава, и одмах сазва сабор, на који су били позвана и св. браћа, Ђирило и Методије, који су се већ прославили проповједничким подвизима.

Кад је император сазивао сабор, сигурно је већ имао пред очима оне људе, који ће моћи удовољити жељама славенскога народа и частно извршити ново велико апостолско дјело. Он је рачунао на св. Ђирила и Методија, којима је, као што је знао, добро био познат славенски језик и народ. И заиста, на сабору се он обрати на њих с приједлогом, да иду на проповијед моравскијем Славенима. „Ви сте обојица Солуњани, рече им император, а сви Солуњани чисто говоре славенски“. За тим се обрати св. Ђирилу те рече: „Знам филозофе, да си слаб и болешљив, по ипак ваља да ти пођеш Славенима; осим тебе нико не умије тога учинити, што они моле“. „Слаб сам ја и болан, одврати св. Ђирил, но радосно ћу поћи!“ Па затим настави: „Имају ли Славени своју азбуку? учити без азбуке, учити без књига значи толико исто, колико и писати бесједу по води. Ваља учити по књигама, у којима би тачно и вјерно написана била ријеч Божија, а без књига лако је пасти у јерес“. Император, потпуно споразуман с тијем мнијењем, напомену св. Ђирилу, да су „и дјед и отац његов, и многи други тражили славенска писмена, но не нађоше их“.

Није ли из тога разговора јасно, да су жеље Славена и мишљења св. браће била међу собом савршено сагласна? Славени су жељели ријеч Божију на свом народном језику, а прва мисао св. Ђирила бијаше да им пружи св. Писмо, и да им га преда на њиховом народном језику, не само усмено и у живој ријечи, но и на писмено; и за то се је он ријешно, да преведе свештене и богослужбене књиге на славенски језик. Тако је размишљао човјек са узвишеним мислима, учитељ не себичан, који је пред очима имао само Божанствене и духовне цијељи, а није био заражен ни лажју, ни среброљубљем, као што је било римско и њемачко духовенство. Осим тога, тако је могао мислити човјек, који је у себи осјећао доста снаге да испуни то велико дјело, и који се није бојао ни новијех непријатеља, ни нових тешких трудова. Преданост своје високом дјелу, љубав према Богу и људима, којом је било испуњено срце Ђирилово, откривају пред нама сву његову величину, сву силу и бесмртност његовијег подвига.

Да би ријеч Еванђеоска продрла управо у срца људи, запалила и напунила их пламеном дубоке, свеобухватајуће љубави Христове, са-

ставио је св. Ђирил славенску азбуку, те заједно са братом својим и са неколико сатрудбеника почиње преводити Еванђеље и друге свештене и богослужбене књиге.

Славенска азбука бијаше састављена помоћу грчкијех слова. За оне славенске звукове, којих не бијаше у грчком језику, узео св. Ђирило знаке или слова из језика јеврејскога, коптскога и других. То је први и славни подвиг св. Ђирила, темељ великог дјела просвјете Славена. За овијем слиједи други веома важан подвиг св. првоучитеља ради просвјете Славена: а то је пријевод Еванђеља и у опште књига свештенијех и богослужбенијех на славенски језик. И понајприје су се чуле на славенском језику величанствене ријечи еванђелиста Јована Богослова: „Въ началѣ къ Слово, и Слово къ къ Богъ, и Богъ къ Слово (гл. 1.).

Испунила се света жеља Славена! Од тога времена настаде за њих нов живот, појавила се могућност њихова самосталнога духовног развика помоћу славенске азбуке, и под благотворним утјецајем славенске проповједи и појмљивога богослужења.

Па за то остали живот св. браће преставља једну дуготрајну борбу за славенско писмо и за славенску цркву с непријатељима њезине свете проповједи.

Живот пун чемера и бриге! Свети Ђирило и Методије, полазећи у Моравску кнезу Растиславу с даровима и писмима од грчког цара, знали су, да их чека тешка борба с разнијем сметњама и неприликама са стране латинско-њемачкијех непријатеља Славенства. Прво, они су ишли у област, на коју се већ није протирала власт цариградскога патријарха, већ која је била потчињена римском папи тако, да су они тако рећи ишли у туђ манастир са својим уставом; друго, одношаји међу цариградским патријархом Фотијем, бившим учитељем св. Ђирила, и римским папом Николом I. бијаху у то вријеме непријатељски, тако, да св. браћа ни на какав начин нијесу могли рачунати на благонаклоност папину; а треће, домаће њемачко свештенство бијаше незадовољно с тога, што је оно њиховим доласком било сасвим излишно.

И тако су Ђирил и Методије знали, да су сви, почамши одозгор од папе Николе I. па до пошљедњега њемачког свештеника у Моравској — сви против њих. За њих је био славенски народ и кнез Растислав, који је с нестрпљењем чекао њихов долазак. Но ништа није смутило св. браћу: они су вјеровали на Божју помоћ у њиховом светом дјелу, вјеровали су у духовну силу и моћ славенскога племена, — и одоше у Моравску.

(Наставиће се).

ПРАКТИЧНО РУКОВОДСТВО

како треба саборно служити св. литурђију са ђаконом и без њега.

По Ј. Кутепову и другим изворима, написао: Златоје.

(Наставак).

Велики „входъ“. У вријеме пјевања херувимске пјесме отвори ђакон царске двери, а сви свештеници тајно моле Господа Исуса Христа¹⁾, да очисти душу и срце њихово од злочестих мисли и жеља, и да их „сподоби не осбждено предстатъ“ пред св. пријестолом Његовим и приносијете

св. дарове „Никтоже достоинъ“... тако се почиње молитва. После те молитве читају свештеници тајно 50 псалма и „умилителне“ тропаре²⁾. Ђакон тајно чита тај исти псалма и тропаре, на кади олтар и народ. После како је ђакон свршио кађење³⁾, чита први свештеник трипут

¹⁾ Слѣж. лит. стр. 73; Попок. къ издѣ. Цгт. Никольскаго стр. 420; о когослѣж. Прак. цр. к. Соколока.

²⁾ Исто; Попок. къ издѣ. Цгт. Никольскаго; стр. 420—421; О когослѣж. Прак. цр. к. Соколока стр. 92.

³⁾ Исто стр. 420.

пред св. пријестолом херувимску пјесму и подиже руке. Остали свештеници не подижу руку. Сваки пут, кад се пјесма прочита, сви свештеници, одмах за најстаријим, поклоне се по један пут¹⁾. Први свештеник цјелива св. антиминос а ђакон св. пријесто²⁾, одлазе к жртвенику, гдје први свештеник кади св. дарове три пут³⁾, меће „воздѣхъ“ на лијево раме ђаконово, цјелива св. дискос⁴⁾ и стави га ђакону на главу. Други свештеници, у то вријеме, придођу, по два, к предњој страни св. пријестола, поклоне се пред св. транезом и цјеливају св. антиминос, поклоне се још један пут св. пријестолу, па онда један другоме, оду жртвенику, старији напријед. Излаз на сјеверне двери иде овим редом: први свештеник цјелива св. потир⁵⁾, узима га десном руком са жртвеника, држи подигнута при прсима својима⁶⁾ и иде за ђаконом. Други свештеник, узевши већ дотле са пријестола св. крст, иде за првим свештеником. За овима иду редом, један за другим, и сви остали свештеници. Трећи свештеник носи жлицу, четврти копље, а пети губу; једном ријечју, свештеници износе готово све припадности жртвоприношења као оруђе страдања и смрти Господње⁷⁾. Када свештеници узимају св. крст, жлицу, копље и губу, најприје цјеливају те св. утвари

и држе их нешто више, при прсима. Стану један до другога на доле, између амвона и лијево пијевнице, а лицем окрену се к народу. Ђакон говори: „Благочестивый и христолоубивый родъ Христiанскiй“... „Ктиторы и приложники“..., први свештеник: „Всепревѣтлѣйшаго и Державнаго Императора“..., други: „Святѣйшаго Патрiарха“ или „Превосвѣщенѣйшаго“ (епископа дијецезе), трећи: „Свѣщенническiй и монашескiй чинъ“... па онда први завршује! „Всѣхъ васъ православныхъ“...⁸⁾.

У чину литурђије (изд. 1861. г.) а тако и у служебнику (изд. 1867. г.) казано је: „патый свѣщенникъ, аще же ни, пакы первыи говоритъ: всѣхъ васъ православныхъ Христiанъ“. Јасно је, дакле, да ово може говорити и пети свештеник а не мора први. У сваком сличном случају, гдје се при саборном служењу не може нешто тачно одредити, ваља ту празнину попунити законом устава: „аще изволитъ настоятелъ“.... Па ипак то ваља само ондје, гдје не постоје наредбе више власти. Питање ово тко је дужан произвести: „и всѣхъ васъ православныхъ Христiанъ“, да ли пети или први свештеник? ријешено је у руској цркви указом св. синода од 13. септембра 1874. г. „Закончиаетъ

⁸⁾ Ово је тачно по Служебнику: „Аще же гдѣиже иже свѣщенники мнози“ (белко изд. 1854. год. лист 63). Упореди: „Истина“. Год. Ш. стр. 81—82. Николајевић у своме *шпику* вели ово: „Ако служе више свештеника, носи најстарији путир, други крст, остали губу, копље, кашуку и икону и први говори: *Всепревѣтлѣйшаго*: други *Святѣйшаго Патрiарха*; трећи *Свѣщенническiй и монашескiй чинъ* и какъ причетъ церковный; четврти *Ктитори и приложники*: и опет први *и всѣхъ васъ*“. — Отац *Буеинов* забиљежио је ово: „ђакон спомиње и императора, први свештеник супругу његову, други наслиједника, трећи сав владалачки дом, четврти синод, пети епископа. Остали свештеници ништа не говоре, него први заврши: „свѣщеннѣтко клѣше и всѣхъ васъ православныхъ“... а сви други свештеници, при ријечима „свѣщеннѣтко клѣше“, тихо кажу: „свѣщеннѣтко тко“.

¹⁾ Исто.

²⁾ Р. д. С. П. 1889. г. № 17 стр. 527.

³⁾ Попок. къ издч. Угг. Никол. стр. 432.

⁴⁾ Рѣк. д. С. П. 1889. г. № 17 стр. 527. Св. дискос треба врло опрезно носити, да неби како звѣздица испод покровца пала и честице расуле се. Неопрезном свештенику одређује номоканон (пр. 159) доста оштру казну. Хойницкiй. Прак. рѣк. д. свѣщ. отд. V. § 91. стр. 86.

⁵⁾ Рѣк. д. С. П. 1889. г. № 17 стр. 527.

⁶⁾ № 41 неоф. ч. Цркв. Вѣсти. 1886. год. — Обичај, по коме први свештеник носи потир а други дискос, треба оставити. „Истина“. Год. Ш. стр. 81.

⁷⁾ Попок. къ издч. Угг. Никольскаго, стр. 421; О литѣрг. Стратилатока 22 поуч. стр. 109.

www.шолниновеніе — вели указ — старшій скл- щеникъ“¹⁾.

На великом „входу“, на литурђији св. Јована Златоуста и Василија великог, при пренашању св. дарова са жртвеника на св. пријесто ваља приклонити главу, у знак, да ми своје гријехе признајемо пред Богом, и да га, попут разбојника, који је са Христом распет био, молимо: „помани насъ Господи, во царствій твоємъ“! Није потребно у то вријеме поклонити се до земље пред благословљеним хљебом и вином, јер тај хљеб и вино нијесу још освећени, него се тек пренесе са жртвеника на пријесто ради освећења. Друго је на пређеосвећеној литурђији, тамо на великом „входу“, пренесе се са жртвеника на пријесто св. дарови, који су већ освећени на литурђији у прошли васкрсени дан. То је само пречисто тијело и сама животворна крв Господа Исуса Христа, па за то код пренашања сви Хришћани падају на земљу²⁾.

Послије завршних ријечи на амвону³⁾, најстарији а за њим сви други свештеници, уђу на царске двери у олтар, старији напријед, сваки цјелива оно, што је носио⁴⁾, а по том меће тамо, гдје има да буде, стане на своје мјесто, поклони се пријестолу, цјелива га, па онда поклони се и најстаријему свештенику. А исто тако када први свештеник, послјије великога „входа“, меће св. дискос и потир на пријесто, одмах цјелива и покровце на

њима, па доцније, када те покровце скида с дискоса и потира, не треба да их поново цјелива⁵⁾.

Ако је архијереј присутан, најстарији свештеник, послјије ријечи: „Свѣтѣишій правителъствующій Синодъ и Господина нашего Преосвѣщенѣишаго“.... уђе у олтар етانه пред пријестолом и обративши се лицем к преосвештеноме рече: „Архіерейство твоє да поманетъ Господъ Богъ во царствій своємъ всегда, нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ“; па онда врати се на своје пређашње мјесто на амвону и рече: „вскъхъ касъ православыныхъ Христіанъ де поманетъ Господъ“....⁶⁾.

Послије херувимске пјесме и до заамвоне молитве, све „возгласе“ произноси сам први најстарији свештеник.

На „козюкима дрѣвѣ дрѣвѣ“, кад се поје „Отца и Сына и св. Духа“, најстарији и сви свештеници поклоне се три пут св. пријестолу⁷⁾ и сваки пут тихо рекну :⁸⁾ „козюкою тѣ Господи, крѣпосте моя, Господъ оутвержденіе мое, и привѣжнице мое“. За тим, први свештеник прекрстивши се само један пут, а не три пут као што раде неки свештеници, цјелива воздух најприје на мјесту, гдје је св. дискос, говорећи тајно: „свѣтѣи Боже“, па онда гдје је св. потир: „свѣтѣи крѣпкѣи“, а најпослије крај св. трапезе пред собом⁹⁾ при ријечима: „свѣтѣи везсмѣртнѣи помилѣи насъ“, одлази са средине на десну страну пријестола и етانه ту први до царских врата. Други свештеник обиђе около пријестола с десна на лијево, оде на средину предње стране пријестола, гдје је прије најстарији свештеник стајао, прекрсти се један пут, цјелива и тајно говори све редом као и

¹⁾ Прак. рѣк. д. кѣщ. П. Нечака, изд. IV. § 74. стр. 201.

²⁾ Натѣка. к. Димитрія Ростовскаго о поклон. к. Тайналь къ 7. N^o шиф. ч. Цѣр. Вѣст. 1887. г. стр. 132; Упореди: Н. Каканин, толкок. на литѣрг. гл. XX; Толкок. литѣрг. Силіона Болди; *Требник Петра Могила*, 1646 г. стр. 261, ч. 1; Я. О. Хойнацкин. Прак. рѣк. д. кѣщ. изд. 1883. отд. VI. ст. IV. § 129 стр. 98.

³⁾ О когони. прак. цѣр. кѣщ. М. Соколова, стр. 95.

⁴⁾ Р. д. С. П. 1889. г. N° 17, стр. 527.

⁵⁾ Р. д. С. П. 1889. год N° 17 стр. 528.

⁶⁾ О табж. к. арх. діакона Соколова, стр. 69.

⁷⁾ Покок. къ издѣ. Уст. К. Никольскаго, стр. 426.

⁸⁾ Исто; *Служѣбник*.

⁹⁾ Исто.

онај први. Оде десно к њему и ту цјеливају један другога у рамена при ријечима: „Христосъ посредѣ насъ“, које произноси најстарији свештеник, а млађи му одговара: „и естѣ и вѣдетѣ“, па онда стане десно до њега, други од царских двери. Трећи свештеник, први на лијевој страни св. пријестола, учини истим редом све оно што је учинио други свештеник, само послѣје како је цјеливао најстаријега свештеника у рамена, цјелива исто тако и другог свештеника, а онај као старији има да рече: „Христосъ посредѣ насъ“ и на те ријечи одговори млађи и „естѣ и вѣдетѣ“ па оде и стане с десне стране до другога свештеника, трећи од царских врата. Сада долази редом један по један, сви остали свештеници, а увијек са лијеве стране и по старјешинству, на предњу страну св. пријестола. Ту цјеливају „воздѣхъ“ над св. дискомом и св. потиром и крај частне трапезе, изговарају познате ријечи овако и оним редом како смо горе споменули, за тим одлазе десно, сврше ту цјеливање у рамена редом са свима свештеницима при ријечима „Христосъ посредѣ насъ“ и одговоре „и естѣ и вѣдетѣ“, те се поставе један до другога околу частне трапезе, а од десна на лијево. Ако служе два или три ђакон, цјеливају најприје сваки свој ораp на мјесту гдје је крст, па онда један другога у рамена говорећи то што и свештеници¹⁾. И кад је све то свршено сваки свештеник постави се на ономе мјесту, на коме је стајао до „возгласа“ „возлюбилѣ дрѣгѣ дрѣга“.

Кад се чита „Нѣрѣю“, „... сви свештеници држе „воздѣхъ“ тресу њиме²⁾ и говоре у себи символ вјере, а при крају

¹⁾ Исто, стр. 427.

²⁾ Није доста само по трипут „воздухом“ потрести. Тако чине унијати послѣје символа вјере. Православни свештеници тресу „воздухом“ све дотле док у себи читају символ вјере.

два старија свештеника приближе „воздѣхъ“ к најстаријему, овај га цјелива, преда најмлађему, који га сложи и метне на његово мјесто на лијевој страни частне трапезе³⁾.

„Воздѣхъ“ ваља слагати онако, како се слаже св. антиминос и плитон, т. ј. најприје треба покрити горњи дио, онда доњу, па лијеву и најпослије десну страну „воздуха“. Тако сложене „воздухе“ лако је и раскрити.

Возглас „Благодатѣ Господа нашегѣ Иисуса Христа“ произноси најстарији свештеник а при томе поклони се и благослови као и кад рече: „Мирѣ всѣмѣ“. Он говори и оно што за тим долази.

На „возгласъ“ најстаријега свештеника: „повѣднѣю пѣснѣ поюще“ код ријечи: „поюще, копѣюще, зыкающе и глаголюще“, ђакон узме звѣздицу са св. дискаса и начини њом врху њега крст, цјелива је и меће међу дарке⁴⁾ на лијевој страни частне трапезе, обишав при томе око св. пријестола с десна на лијево⁵⁾.

При ријечима: „Прѣимите, адите, сѣ естѣ тѣло мое“, које изговара гласно најстарији свештеник, показује ђакон, држећи трима прстима десне руке ораp свој, на св. дискос, и други пут, при ријечима истога свештеника: „Пѣйте ѿ неѣ вси, сѣ естѣ кровь моя“, „... на св. потир. Руком показује и најстарији свештеник⁶⁾. Остали свештеници, као саслужиноци, дужни су у исто то вријеме заједно са најстаријим свештеником, пазећи да га не претеку

³⁾ О сдѣ. съ архір. діак. Соколова, стр. 14.

⁴⁾ У Служебнику „нач. къ 1639. г. къ Диакѣ Печеркой Кіевской стр. 311, на литургији Златоустовой забиљежено је ово: „Диаконъ же вземѣ икатѣю зкѣзда съ икатѣю дискомом, ткоритѣ крста окразъ ккѣрѣд его, ударѣа кралаи зкѣздам о четыригтрѣны дискоси, и отѣрѣ край о антилиниѣ“.

⁵⁾ Василије Николајевиѣ. Велики типик, стр. 63.

⁶⁾ Попок. къ издѣ. Цгг. Никольскаго, стр. 432.

или да не заостану, изговарати тихо те ријечи¹⁾. Послије „Аминъ“ сви се смирено поклоне до земље²⁾.

Послије молитве „Помниающе оубо“... најстарији свештеник произноси ријечи: „Твоа ѿ твоихъ тѣбѣ приносаше, в всѣхъ и за вса“, а ђакон стојећи пред частном трапезом прекрсти руке, десну преко лијеве, узме у десну св. дискос а у лијеву св. потир³⁾ и подигне их горе⁴⁾. Појци поје: „Тѣбе поемъ“... а сви свештеници призивају молитвом св. Духа на св. дарове. Кад је тајно прочитана молитва: „Еще приносимъ ти“... најстарији свештеник с подигнутим рукама и очима к небу, а остали свештеници и ђакон без тога, поклоне се трипут до земље пред св. пријестолом, „мощася въ сѣбѣ“, тако, да се само између себе чути могу. Најстарији свештеник, произnoseћи трипут „Господи иже пресвѣтаго твоего дѣха“... а ђакон стихове: „Сердце чисто созижди“... „Не ѿвержи мене ѿ лица твоего“... знаменује (благосиља) три пут св. дарове, изговарајући при првом благослову над хлѣбом са највећом побожношћу и страхопоштовањем: „И сотвори оубо хлѣбъ сей, честное тѣло Христа твоего“, при другом над вином: „А еже въ чаши сей, честною кровъ Христа твоего“ — и најпослије при трећем над обојим: „Преложивъ дѣхомъ твоимъ свѣтымъ“⁵⁾. При томе сагне ђакон главу и показује орарем св. хлѣб говорећи тихо: „Благослови, владыко, свѣтый хлѣбъ“, чашу: „Благослови, владыко, свѣтѣю чашѣ“, обоје:

¹⁾ Службник. „Извѣст. 8чит.“; Прак. рѣк. д. кѣш. П. Меланка, § 74 стр. 200; К. Никольскій. Попок. къ издѣ. ҃т., стр. 432; „Истина“. Год. П. бр. 13. стр. 201.

²⁾ Настѣк. к. Димитрія Ростовскаго о поклон к. Ганналь къ 7 № иноф. ч. цр. Вѣст. 1887. год. стр. 132.

³⁾ Попок. къ издѣ. ҃т. Никольскаго, стр. 433.

⁴⁾ В. Николајевскі, Вел. типик, стр. 64.

⁵⁾ Побч. Стратилатока изд. 1872. г. стр. 53.

„Благослови, владыко, оубо“. При благосиљању хлѣба рече ђакон: „Аминъ“, чаше исто тако, а обојег: „Аминъ“ по три пут. Ријечи: „Твоа ѿ твоихъ“...; „И сотвори оубо хлѣбъ сей“... „А еже въ чаши сей“... „Преложивъ дѣхомъ твоимъ свѣтымъ“, дужни су сви саслужници, у исто вријеме са најстаријим свештеником, тихо изговарати. Св. дискос и св. потир руком благосиља само најстарији свештеник⁶⁾. У знак присутности Господа Исуса Христа с пречистим својим тијелом и крвљу на св. пријестолу, сви свештеници, послије како је најстарији свештеник благословио св. дискос и чашу, поклоне се до земље⁷⁾. А тако и сваки Хришћанин у цркви, дужан је при крају пјесме: „Тѣбе поемъ“... побожно поклонити се до земље⁸⁾. Послије тога ђакон сагне главу и рече најстаријему свештенику: „Помани мѧ свѣты владыко“, а овај му одговори: „Поманетъ тѧ Господь Богъ“... и одмах отпочиње молитву: „Акоже быти причащающимъ“⁹⁾. Саслужници читају ту исту молитву.

„Издано в пресвѣтѣй“... говори, кадећи пред св. пријестолом, најстарији свештеник, а около пријестола кади ђакон¹⁰⁾. Даље говори он и „возгласъ“: „Бѣ первыхъ помани, господи“... а кад произноси: „И да вѣдѣтъ милости“... и „Миръ всѣмъ“ поклони се и благосиља сам.

По „возгласу“ најстаријега свештеника: И сподоки насъ, владыко, со дерзновениемъ... он и сви саслужећи свештеници читају тајно молитву господњу: „Отче нашъ“¹¹⁾ поклонивши се до земље пред својим

⁶⁾ Попок. къ издѣ. ҃т. Никольскаго, стр. 432.

⁷⁾ Исто, стр. 434.

⁸⁾ Настѣк. к. Димитрія Ростовскаго о поклон к. Ганналь,

⁹⁾ Служб.; Попок. къ издѣ. ҃т. Никольскаго, стр. 434.

¹⁰⁾ Исто, стр. 435.

¹¹⁾ Исто, стр. 438.

Оцем небесним, да покажу тиме своје страхопоштовање према Њему, признавање своје недостојности и своју дубоку, искрену благодарност за све Његове ми-

лости. И народ у цркви, при читању те молитве поклони се до земље¹⁾.

(Свршиће се).

1) О Богом. Прак. д. кнџ. М. Соколова. стр. 116

БЕСЈЕДА НА СИРНЕ ПОКЛАДЕ.

Говорио Ђ. Петровић, прото, члан Конзисторије у Сарајеву 27. фебруара 1894. године на вечерњи у старој цркви.

Православни Хришћани!

Ми смо вечерас на прагу светог, великог и часног поста, у који са срећом оћемо да ко-
рачимо и ступимо.

По слабости људској међу нама нема ни једнога, који не би имао потребу од душевног љекарства, — који не би имао ма какво грешно бреме да са себе скине.

Да, љубазни моји, сви смо ми грешни пред судом вјечне правде — пред Богом, јер свето Писмо каже: „да нико није без гријеха осим једног и свемогућег Бога“.

Али наша света и јединосасавајућа мати православна црква, бринући се о својој вјерној дјечи — о нама Хришћанима, она је одредила и установила овај наступајући пост, као најзгодније вријеме и прилику, које треба да употребимо на душевно исцјелење и корист нашу — на поправку и очишћење наше. Треба „да ходимо поштено као по дану: не у ждерању и тијанству, не у блудству и нечистоши, не у свађању и зависти; него се обуцише у Господа нашега Исуса Христа, и тијелу не угађаше по жељама“.

Пак за то нас црква и подејећа у својој вечерашњој стихири пјевајући: „Засија нам благодат своја Господе, засија просвјешћење душа наших. Ово је вријеме благопријатно, ово је вријеме покајања, одбацимо дакле сва дјела шатна, и обуцимо се у оружје свјетлости“.

Овијем ријечима црква нам напомиње: да смо доста угађали страстима и труломе тијелу, да је доста било сијела и сједница, да је доста било бујног весеља и игара, да је доста било пјеваније, свирке и свакојака разговора; и да треба да што привриједимо и за душу нашу, и да је очистимо од гријеха: постом, молитвом, исповијешћу и срдачним покајањем, како би што достојније могли приступити светој трпези Го-

сподњој, и причестити се пречистим тијелом и крви Христовом.

Свима је нама позната она истина, да, кад се ко год између нас разболи, ми одмах тражимо лијека и помоћи, и једва чекамо да се исцјелимо и да оздравимо.

Таку бригу ми водимо о трошноме и привременоме тијелу, које, све и кад би га сачували у потпуноме здрављу кроз све године, које су светим писмом назначене за човјечији вијек, ми га опет и најпослије морамо предати матери земљи.

Па зар душа која је вјечна и бесмртна, није ли претежнија, прешнија и важнија од тијела? — „не душа ли колкша тјела“? пита Христос Спаситељ.

Но и душа, по слабости тјелеснијех страсти, има такођер своје болести и своје тегобе, које је исто тако и још више и опасније занемарити као и сваку тјелесну болест.

Преблаг и наш Отац небесни, који оће да сви људи буду спасени, дава нам и времена и милости да се покајемо, да се одречемо свију тамнијех и неваљалијех дјела, па тако да нас огрне достојанственом одјећом правога Хришћанина и угости бесмртном вечером. Он је и сâм казао: „нећу да грјешник умре у грјеху, него га чекам да се покаје и жив буде“. — „Не хоћу смрти грјешника но еже обратити и живи бити ели“.

Истина је непобитна, као што нас св. Јован Златоуст увјерава: „да су пости и молитва два моћна крила, с којима се човјек уздиже од земље до неба“.

Али, браћо, био пост, молитва и милостиња, то све нека буде чисто и срдачно, без разматања и хвалисања, јер каже св. Писмо: „Кад постите не будите као пришворице — лицемјери. Пиштите и даће вам се, тражите и наћи ћете, јер непрестана молитва праведнога много

може помоћи. А кад давате милостињу, да не зна левница иша је пружила десница“.

Поред поста, молитве и милостиње, поред уздржавања од мрснијех јела, алкохолна пића и задовољства тјелесног, треба да се уздржите од сваке страсти и неправде, јер није пост само у једу и пићу, „но коздржаніе ш калкіа страсти и неприкди“, т. ј. чувати се од сваког зла, од сваког гријеха, а чинећи добра дјела.

Дакле ти си дужан Хришћанине и Хришћанку, да од сутра као први дан часног поста предуеретнете свијетлим и веселим лицем, радосним и љубазним расположењем и бесједом, а најглавније да учините и душевни подвиг, и да се запитате за све своје гријехове, које сте учинили ријечима, дјелом и помислом, нарочито пак за оне гријехове да се запитате, за које вас је савјест гризла и сада гризе.

Прије него што приступите у току трајућег часног поста светом причешћу, треба да себе запитате: у чему сте погријешили према Богу, према свом ближњем и према самом себи, и ако у чему нађете своју кривицу — као што ћете је и наћи — похитајте браћо и сестре у чистој и нелицемјерној намјери, да се прије свега очистите и оправдате.

Љекарства за сваку душевну бољетицу наћи ћете у тајни исповјести и разрјешењу од свештенослужитеља као посредника између вас и Бога.

Свештеницима као душевнијем љекарима дата је власт за то од Господа Исуса Христа, који је рекао: „*Којима опростише гријехе, опростиће им се; и којима задржите, задржаће се. А који слушају вас мене слушају*“.

Угледајте се браћо и сестре, за ово на ваљану и трудољубиву домаћицу, која пажљиво спреми и очисти своју кућу, кад има да у њу прими каква ваљана и одлична госта. Јер и ви ћете приступити да примите у се једног од најнајодличнијих гостију — госта небеснога, самога Исуса Христа.

Па како ћете Га примити ако претходно не признате своје гријехове и не очистите их из срца и савјести своје са срдачним покајањем и обећањем, да у напредак не ћете ни у какав гријех упадати.

Ако си дакле навикнут гадној псовки, којом вријеђаш Бога и ближње, окани се тога порока, уздржи језик твој и положи храненије устима твојим!

Ако си се одао пијанству, неправедну добитку, неваљалу путу и блуду, или другим пороцима, као: лажи, пријевари, крађи, освети, кривој клетви, врачању, бајању, безобразним ријечима и т. д., с којим пороцима срамотиш име правога Хришћанина, гријешиш душу и убијаш здравље и срећу било твоју или ближњега твога, оканите се тога, и запости брате и сестро! Отрестите се таме и обуците се у оружје свјетлости.

Ако сте с киме у свађи и раздору, то још вечерас треба да се измирите, и један другоме да опростите све увреде и омразе.

Јест, драга браћо и сестре, ви сте дужни један другоме опростити све увреде, па ма да вас је ко год не само један пут него и више пута увриједио. О томе имате поучан примјер у св. Писму, којег ћу вам ево и навести:

Једном приликом апостол Петар запита Исуса Христа: „Госпoде! до колико сам пута дужан опростити увреде моме ближњему брату? Је ли доста да му опростим до седам пута“? На то му преблагИ Спаситељ одговори: „Не само до седам пута, него седам пушта по седамдесет треба да му опростиш, јер је тако воља Оца мога небеснога“.

На први поглед вама се чини, да је ова заповијед тешка и готово немогућна, особито кад помислите: како вам је тешко опростити и једну повећу уврједу, кад вас ко за срце уједе, оштети у имању, или омаловажи част и добро име.

Али треба и то да размилите: колико сте пута ви Бога увриједили ријечима, дјелом и помислом, и огријешили се о заповиједи Његове, и колико га пута вријеђате само једнога дана, пак је опет за то Отац небесни милостив према вама, и дава вам прилике да се поправите и од свега недостојног потегнете.

Позивам вас са овог светог мјеста брате и сестро, позивам вас ријечима самога Христа Спаситеља, да још вечерас — ако нисте раније учинили — да испуните оно јеванђелско правило, које вам каже свима: „*ако опростише један другоме погрјешке, и Отац небесни опростиће вам погрјешке ваше*“ — „*ице шпидцѣте члoкѣкoмѣ гoгрѣшнїа њѣхъ, шпѣстїтѣ ѡ кѣмѣ Отцѣ кѣшѣ неѣмнїи: ѡце ли неѣмнѣцѣте члoкѣкoмѣ гoгрѣшнїа њѣхъ, ни Отцѣ кѣшѣ шпѣстїтѣ кѣмѣ гoгрѣшнїи кѣшнѣхъ*“ (Мат. VI. 14 и 15).

Ове јеванђелске ријечи, света мати црква нарочито је данас у јутрошњем јеванђељу уде-

сила, како би с њима побудила завађене и омражене да се помире, опросте и пољубе. Због тога и ова се вечер назива „помирења“ или „опроштења“, јер су и први Хришћани првијех вијекова а наши благочастиви предци имали красни обичај на данашњи дан обилазити један другога, и клечећи са сузним очима искали су узајамно опроштење за све увреде и омразе.

По не само то, и није давно било, а и ви одраслији још врло добро памтите и чули сте онај благочастиви обичај нашијех ђедова и отаца — нашијех старих: кад би трговци, заначије, умјетници или радници при расстанку или затварању својијех дућана и радионица, у вече рекли један другоме: „Лаку ноћ брате, и опрости, ако сам те данас у чем било увриједио“!

Лијепи је то обичај био, они су се владали чисто по светоме Писму, које говори: „*Прије него што сунце за гору зађе, помири се са ближњијем својим*“.

Да браћо моја, тиме су наши предци посвједочавали да извршују ону заповијед, коју је Спаситељ дао апостолима на тајној вечери: „*Иако што ће сви познати, да сте моји ученици, ако имате љубав међу собом*“.

Без помирења — без братске љубави не само што нам Бог неће опростити гријехове, него нам неприма ни молитве, ни поста, ни жртве. Дилотти хоџа и не жртви, рекао је Он.

Шта више, и сама наша вјера у Бога, без љубави узалудна је.

Св. Писмо каже: „*Ако принесеш дар свој олтару, и ту се сјетиш да брат твој има нешто на те, остави ту дар твој пред олтарем, и иди прије те се помири с братом твојим, па онда дођи и принеси дар твој*“.

По томе узалудно нам је што палимо и оне свијеће пред иконама Божјих угодника, ако љубави хришћанске немамо.

Занета оно је благи раб, оно је друг Христов, који је тако добра и мека срца, да је склоњен на мир и слогу, који нема пакости и подлих намјера, који не распаљује раздор, неслогу и свађу, било у опште или међу појединима, негови ће гријеси бити опрштени, и он ће се назвати сином Божијим.

Видите ли драга браћо и сестре, с каквим ријечима светог Писма побуђује вас мати црква, с каквијем начином и миром треба да корачите у свети пост.

Са истинитим покајањем, братским помирењем и љубави корачите у св. пост, бацивши још вечерас на страну све оно, што је Богу противно, што је за душу отпадно, и што је вама и ближњима штетно.

Коме је Бог дао имања, нека смирено пружи искру свога имања и угледа: убоге, кљасте, нејаке и старе.

Долазите преко године уредније у цркву недјељом и празником, а особито овога поста не само недјељом и празником већ и сриједом и петком на пређеосвећену литургију, јер је велика срамота за нас, што нам већ и иновјерци пребацују да смо немарни, и да смо занемарили цркву и неке наше старе и лијепе ерске обичаје.

Трајућега поста распоредите исповијест и приступајте тајни св. причешћа: најприје дјеца и немоћни старци и старице, па онда здрави и одрасли; и немојте се тискати и гурати, него један за другијем прекретивши руке скромно и побожно, говорећи: „Ја сам грјешник први у свијету, но ја унапријед нећу бити таквим, ја оћу да се исправим, хоћу да бацам хрђава дјела, да оставим порочне намјере; само сподоби мене, Господи, достојно причестити се пречисти твојих тајна. Вјероју Господи помози моме невјерију, јако ти во истину Христос син Бога живаго, пришеди во мир грјешнија спасти“... .

Пустивши се тако у пучину великог часнога поста, нека нас прате све врлине, које украшавају душу и карактер православног Хришћанина и Хришћанке и правога Србина и Српкиње; и онда ћемо приспјети крају и примићемо од Бога прву и највећу награду за труд и подвиг, — а то је спасење душе.

Нека би нас Господ удостојио да сретно запостимо од свега, да у здрављу препловимо велику пучину светога, часнога и душеполезнога поста, и да достигнемо и дочекамо поклонити се страстима, а у радости душевној и тјелесној да дочекамо пресвијетли дан и празник васкресења Господа и Спаситеља нашег Христа. Амин.

СЛОВО

при парастосу великог српског народног добротвора
КОСТЕ ВУЧКОВИЋА.

Бесједио: Петар Ст. Иванчевић, јеромонах.

*„Стражиште, јер не знате у који ће час доћи Господ ваш“ (Мат. 4, 24.)**Благочастиви Хришћани и Срби браћо!*

Наша света мати црква учи нас и вели:

*„Земља јеси и у земљу ћеш отићи“!*Е, али благочастиви Хришћани и мили српски роде и народе! Дај знадни тај задњи умрли час?!? Не знаде, не знаде благочастиви Хришћани нико жив на бијелом свијету, јер св. Писмо вели: *„Божији су пушеви неиститани“*.И борме браћо тако и јест. Нека човјек колико гођ хоће учи и чита, он не може знати свог умрлога часа, јер то је у Божијој руци, а као што мало прво рекох *„Божији су пути неиститани“*.

Нама благочастиви Хришћани ништа друго не преостаје, већ да се држимо оне мудре српске народне пословице:

„Ради као да ћеш сто година живиши, а моли се Богу, као да ћеш сјутра умријети“.

*

Благочастиви Хришћани и Срби браћо!

Једном приликом упитају апостоли Господа Исуса Христа нашег Спаситеља: „Госпode, кад ће бити смакнуће свијета, и какав ће бити знак другог доласка Твога“? Наш преблаг Спаситељ Исус Христос растумачи им, т. ј. апостолима какви ће све знаци бити пред страшни суд; рекавши: „Прије доласка мога, настаће велике борбе, наићи ће на свијет велике муке и свакојаке патње и т. д.“ А тада им рече и ово:

„Стражиште, јер не знате у који ће час доћи Господ ваш“. Благочастиви Хришћани, Спаситељ наш рекао је и ове ријечи:*„Стражиште и молиште се Богу да не паднете у напаст“ (Мар. 14, 37).*

Дакле благочастиви Хришћани и мили мој српски роде и народе, ни ученици — апостоли Христови не сазнадоше за други долазак Христов и пропаст овог свијета!

Па пошто благочастиви Хришћани не можемо знати задњег нашег умрлог часа, не можемо знати, кад ће нам куцнути мотика више главе, то се онда благочастиви Хришћани старајмо

за раније за душу, старајмо се браћо више за онај свијет, него за овај; настојмо, да иза нас остане добар глас, добра успомена; јер благочастиви Хришћани како нам вели она српска народна пјесма:

*„О човјече праведниче!
 „Један Божиј службениче!
 „Ако мислиш Божији бити,
 „Чини добра за живота,
 „Поштуј брата старијега,
 „И тебе ће млађи твоји;
 „У добру се не понеси,
 „А у злу не помисли,
 „На шуђе се не лакоми;
 „Јер човјече праведниче,
 „Кад човјека самрти нађе
 „Ништа собом не понесе,
 „Већ скрштене б'јеле руке
 „И праведна дјела своја“.*

*

Поново вам велим благочастиви Хришћани, старајмо се више за душу, него за наше „бла-гоутробје“, имајмо на уму, е ћемо праведном судији нашем Створитељу — драгом Богу на оном свијету за сва наша дјела и недјела рачун давати.

Старајмо се браћо, да овјековјечимо наше име на овом свијету; а то ће рећи: будимо добри, милостиви, поштени, богобојазни, мирољубиви, предуслетљиви и т. д.

— Ето благочастиви Хришћани далеко тамо у Далмацији у граду Спљету јесенас (1. октобра 1893.) умро је један велики Србин и побожни Хришћанин.

Да, браћо он је умро, али његова душа отишла је у рајско насеље, а име његово живиће у устима српског народа док је свијета и вијека; јер је он браћо увијек се владао по науци св. матере цркве, и цијели је свој живот као прави Србин и Хришћанин провео. При својој посљедњој вољи он је благочастиви Хришћани сав свој иметак од *по милијуна* оставио српском роду и

народу — у цркве и школе, као и у друге српске просвјетне цијељи. И нашег манастира браћо није заборавио, већ је и овдје завјештао хиљаду форинти, те у знак наше захвалности ево данас томе добротвору у овој св. цркви спомен чинимо *за упокој његове племените душе.*

Но, дај браћо да вам кажем од којег је рода и порода био тај велики Србин.

Па послушајте ме благочастиви Хришћани! Сигурно, биће ту ко од вас, па да се сјећа блаженопочившег игумана Дионисије Вучковића или како га ви звасте „наш Дине“. Па тај мало прво споменути српски народни добротвор син је блаженопочившег Дионисије Вучковића, коме је било име Коста.

Дакле видите браћо, да је наше горе лист, јер блаженопочивши Тодор — у калуђерству Дионисије родом је из Добра котара Санског Моста. Покојни Коста још као дијете чим му је умрла мати Мара оде у Далмацију у манастир Скрадин стрицу Шпири Вучковићу, нареченом у калуђерству Силвестер. Код стрица калуђера српску је књигу изучио, а кад му је било осамнаест година оде у Сплет једном Србину трговцу — Тузлићу, који је био родом из Сарајева. Коста као ваљан и вијеран слуга омили Србину Сарајлији тако, да му је пошље смрти све своје оставио, под погодбом да се Коста не смије женити, већ све што стече до смрти, да све раздијели у

цркве и школе и друге српске народне потребе, као што је покојни Коста и учинио.

Покојник је био стар око 65 година, а све што је српско, и што Србина Србином чини љубио је од свега срца, сиротињи је био мајка и отац. Себи за наслједника оставио је Србина Херцеговца — по имену Стевана Перовића, овај се такођер неће женити, а све што стече пошље смрти остави ће српском народу на добротворне цијељи, као што су то учинили покојни Тузлић и наш земљак Коста Вучковић¹⁾.

Рецимо благочастиви Хришћани: „Да Бог прости и помиљује нашег милог земљака Србина Крајишника Косту Вучковића! Бог му дао души рајско насеље!

А име ће се његово спомињати, док је Србина и српског кољена, сада и свагда во вјекове вјекова амин!

У ман. Гомионици, на Савин дан 1894.

¹⁾ После изговореног овог „слова“ тужним гласом декламовао је ученик IV. разреда Душан Лазичић пјесму од ваљаног Србина г. Марка С. Поповића „Слава Кости Вучковићу народном добротвору“, која се завршује:

„Лези мирно добротворе,
„Српски синци теби зборе!
„Твоје увјек име живи,
„Србин му се сваки диви.
„Док једнога Срба траје
„У све наше српске краје
„Спомињаће тебе Косто“
„Нека ти је увјек просто“!!

КРАТАК ОПИС ПРОТОПРЕЗВИТЕРАТА ПЕТРОВАЧКОГ.

(Наставак.)

4. Од варошице Петровца (2 сата) пођавши преко села Суваје западу, лежи село Вођенице, са парохијом истог имена.

Ову парохију састављају села: Вођеница, Скакавац, Брестовац, Ваганац Бјелајски, Цимеше, Буеије и Стјењани Мали. По организацији од ове парохије отпашће: Ваганац Бјелајски и Стјењани Мали.

Парохија Вођеничка има сад 336 кућа са 2534 душе.

Старосједиоци су све Срби православне вјере. Досељеника има такође исте вјере и народности, а има их нешто и римокатоличке вјере, као што ће се даље при поређању села значити.

а) Вођеница село има 140 кућа и 1041 душа. Има овђе 31 кућа досељеника из Лике, који су се од 1879. године овђе населили. Они су православне а има нешто и римокатоличке вјере.

У Вођеници још 1879. г. подигле су српске добротворке пл. госпође Мис Ирбијева и Цонстонова једну кућу, која је поменуте и 1880. год. служила за школу и од истих добротворки издржавана. Кад оне ове школе у овим крајевима напустише, онда ова зграда претворена би за ћелију. Прије неколико година народ овој згради догради звоник такође од дрвета, на који једно звоно смјештено буде; те тако ова зграда, — и ако је у потпуно трошном и слабом стању — опет за

парохијалну цркву служи, у којој се на освећеном антиминсу св. литургија свршава.

Сјеверно од ове узмимо парохијалне цркве, постоји једна ситном шумом обрасла главица, коју народ назива „Градина Дреновац“. У ове градине познају се и данас два паралелна елиптична зида, која су у смјеру главне њене осовине зидом раздјељени. Од Дреновца градине пољавши мало истоку преко воде Вођенице, налази се зидина црквена, коју су сељани откопавали и неких ствари у њој нашли. (О овом види у броју 5. Источника од 1887. г. под насловом: Откриће једне црквине од К. Ковачевића свештеника).

Од ове пак зидине односно црквине управо источно на једном повећем брежуљку има опет једна градина „Мачковац“. Од Мачковца иде се води Вођеници, која тече средином села истога имена Вођенице прокоп (јаруга), који је по свој прилици осигуравао долазак из града к води.

б) Од села Вођенице и поменуте градине Мачковца, на источној страни пружа се на доста узвишеном брду село Скавац са 53 куће и 468 душа искључиво Срба православне вјере. Насељеника има овдје 7 кућа исте вјере као и старосједиоци, а доселили су из Лике у 1879. години.

в) Сјеверо западу од Вођенице преко једног брежуљка шумом обраслог за $\frac{1}{4}$ сата хода налази се село Брестовац, које броји 32 куће и 198 душа такође Срба православне вјере. У Брестовцу има 6 кућа које су у 1879 години из Лике доселили, но и они су исте вјере као и домородци.

У овим двама селима под б и в старине ми никакве познате нијесу.

Пољавши из села Вођенице од парохијалне цркве према познатом старом граду Бјелају (Бјелајско поље), покрај пута находи се „Чобанско гробље“. Народ прича да су овђе изгинули чобани вођеничких бегова из освете, коју је над њима извршио неки Пркошки бег, који се и капетаном звао.

г) Јужно од Вођенице идући 1 сат село је Ваганац бјелајски са 21 кућу и 193 душе. Старосједиоци су Срби православне вјере. У овом селу има 7 кућа које су по окупацији из Лике доселили се, такође су исте вјере изузевши 2 куће римокатоличке вјере.

д) Од Ваганца бјелајског пружио се југозападу село Цимеше са 26 кућа и 134 душе све Срба православне вјере. Досељеника је овдје 10 кућа, који су исте вјере а досељени су у 1879. год. из Лике.

У селу Цимешима находи се једна зидина која је подсигурно црква православна била, што свједоче порушени зидови, који су на крст озидани били, а и управ истоку је иста окренута. Народ приповиједа а и држи, да је ово манастир био.

Више ове зидине источно на једном брежуљку, који као висораван изгледа, види се да је овдје негда и кућа на подрум озидана била, од које сад порушени зид као громача изгледа. Народ ову громачу и сад кућерином — кућиштем назива.

е) Од Цимеша управо западу находи се село Бусије са 53 куће и 376 душа. Овдје су старосједиоци као и досељеници, којих 19 кућа има што су у 1879. год. из Лике доселили се, све Срби православне вјере.

Између пошљедњих двају села (југозападу од Вођенице $1\frac{1}{2}$ сат) лежи стари град Бјелај од кога се и данас виде зидине до 18 м. висине, а зид је у града дебео око 1'40 м. Зид је изведен у облику право углоног четворокута, дуље стране окренуте су према истоку и западу. Град је успоредо са краћим страним страницама преграђен по прилици не по средини. У јужном дијелу на западни зид чим се на врата уђе десно, била је кула за апс. Врата су од ове тек у висини у пола сад постојећег зида подигнута. Зид јој је дебео око 2 м. На њезином своду набијена је земља те ни сад озго у њу неможе киша нити што друго падати. Она је до данас добро сачувана.

Под градом сјеверо-источно данас се налази неколико кућа мухамеданских. Једна од ових кућа (Ибрахим Пашића) облика је црквеног, а особито кров њен (одвојено је олтар и сад од црквине покривен), да је од старе цркве начињена и то по прилици од „Бјелице“, од које је и мјесто своје име добило. На прагу ове данашње куће (Ибрахим Пашића) а некадање цркве Бјелице, како ми приповједише, нађено је око прага крст и неколико писама, али је ово све на несрећу сакривено а може бити и уништено. На олтару од источне стране од када је у кућу црква претворена врата су отворена.

Прије неколико година пукао је гром у ову од цркве претворену кућу и у истој убио је старјешину кућнег Ибрахим Пашића, кога су и волом звали, те због истога потомци му се друкчије и „Волићима“ зову.

Од старе цркве Бјелице идући равном пољу Бјелајском сјеверу једно 50 корачаји одмакнуто у селу по е назначеном Бусија, подигле су после окупације пл. Мис. Ирбијева и Џонстонова српску школу у једној од дрвета начињеној згради, која је после за капелу преграђена, у којој се на извјесне празнике преко године и сад св. литурђија свршава. Уз ову капелу подиже се сад дрвени звоник, са којег једно звоно побожни народ позива на св. богослужење.

ж) Од Бјелаја југозападно наводи се једно мало сеоце „Стјењани Мали“ са 11 кућа и 124 душе све Срба православне вјере.

б. Са Вођеничком парохијом граничи са западне стране парохија Крњеушка. Ова парохија састоји се из села: Крњеуше (ово опет село дијели се на сеоца: Селиште, Тарбуцки Дб, Крњеушу и Зелиновац), Ластава, Врановине и Рисовца (малог и великог). Како сад тако и по организацији остаће саставни дијелови ове парохије исти непромјењени. Ова броји 248 кућа са 1997 душа.

Старосједници су сви ове парохије сами Срби православни.

Има досељеника из Лике, који су у 1879. год. насељени такође исте вјере као и старосједници, а има и римокатолика, као што ће се при поређивању села видети.

а) Крњеуша село броји 81 кућу и 641 душу и то Срба православне вјере, међу којима је уброяно и 13 кућа из Лике по окупацији досељеника.

У Крњеуши је сједиште дотичнога пароха, који станује у својој сопственој кући.

б) Од Крњеуше пођавши сјеверу, пружа се село Рисовац са 53 куће и 496 душа Срба православне вјере. Међу овима има 16 кућа из Лике у 1879. години досељених, који су исте вјере као и старосједници, а имају само 2 куће такођер из Лике у 1879. год. насељене, које су римокатоличке вјере.

У селу Рисовцу управо на сред парохије Крњеушке између више поменута четири села, народ је још у 1888. купио један комад земље

оранице, те на истом у 1881. год. подигнута је једна зграда од дрвета, која за привремену парохијалну цркву служи. У 1891. г. парохијани су овдје једно звоно добили, које им још освјештано није.

У 1892. години овдје је трудом народа и заузимањем дотичног пароха отворена приватна српско-православна вјероисповједна школа, која због недовољних материјалних средстава једва да ће моћи и на даље уздржати се.

На поменутом земљишту парохијани Крњеушки наумили су парохијалну цркву од камена подигнути, у коју су сврху већ и новце распорезали, од кога разреза покупљено је 1000 фор. а у цркви је било прво готових 96 фор., те је свота од 1096 фор. послата у новчани завод у Сарајево.

Од цркве пођавши сјеверу народ је још 1869. год купио један комад земље оранице од 2 дана орања и на истом земљишту једну кућу дрвену за 125. дуката у злату (види о овом „Источник“ св. I. за јануар 1892). Кућа је ова у вријеме устанка т. ј. 1875. год. изгорела а од земљишта црквеног, почем је под најам дат, добива општина годишње по 6 форинти.

Западно само преко пута прећи од цркве налази се стара црквина, на којој је неки Стефан Карановић кућу направио. Да је ово црква била свједочи нам некадашњи црквени олтар т. ј. у подруму види се и сад заокружен зид. Уз ову црквину са сјеверне и западне стране види се још порушених зидова, ваљда од црквених кућа.

Осим ове црквине западно пођавши налази се још једна зидина коју такође црквином зову. Зид је од исте још и данас у висини до један метар очуван, у ком је још од старих времена а и до устанка служила се св. боженствена летурђија у старом олтару, који се још добро види.

У години 1892. у овом олтару нађен је камен, на ком је натпис ћирилицом написан био овај: „св Никола 2 маја“. Овај је камен тадањи стражместар жандарског котара Петровачког г. Томленовић узео и, ваљда, у музеум послао.

Око црквине ове наводи се старинско гробље, у које се још и дан данас мртваци копају.

в) Од цркве истоку на једно пола сата ода, пружа се село Ластве са 46 кућа и 325 душа,

међу којима има 9 кућа из Лике досељених, који су као и старосједиоци православне вјере. Но имају три куће римокатоличке, који су такођер из Лике у 1879. год. населили.

У овом селу Ластвама има једна „Градина“ на спрам које, приповједа се, да је манастир негда био, од кога да је учињена кућа првих Куленовића тако звана „Црна кула“. Ова је своје име добила, једно што је од цркве начињена, а друго што је уз исту увјек прислоњено било по 300 штапа са којима је народ ни крив ни дужан мучен. Приповједају да је кула ова имала 5 сводова (немера), које су последњи Куленовићи срушили и од велике куле кућу за становање учинили, и коју су до posljedњег времена поправљали и чували је за успомену, као прву кућу из које су први Куленовићи потекли.

е) Од Ластвама источно лежи село Врановина, које има 68 кућа и 535 душа и то Срба прав. вјере, међу којима има 26. кућа досељеника из Лике, такође исте вјере за старосједиоцима. Такође имају 2 куће римокатоличке из Лике досељених.

У Врановини и то од више споменуте Црне куле источно постоји једно брдо звано „Вјешало“, на којем је крушка све до скоро била, о којој су праведни од зулумћара криво осуђивани људи вјешати. Мало подаље је градина „Раковац“, око које најближа је околица прозвана по имену њеном Раковица, ма да је то дио самог села Врановине. Градина Раковац је са три зида обзидана. Приповједају да је ту било па и налазило се различитих старина, но на штету од вјетих до данас ништа сачувано није.

б. Од парохије Крњуске сјеверо западу а од Бјелаја управ западно на $\frac{3}{4}$ сата лежи село Пркоси са парохијом истог имена. Овдје је смјештено сједиште парохије ове. Пркошка парохија састоји се из села: Пркоса, Раиноваца, Орешког брда и Стјењана Великих. (По оргазинацији: Пркоса, Раиноваца, Орашца, Орешког брда и Ваганца Бјелајског). Парохија ова броји 230 кућа и 1852 душе.

У свој парохији Пркошкој има 31 кућа досељеника из Лике, који су по окупацији досели, и то су све православне вјере.

а) Пркоси село броји 80. кућа са 660 душа. У Пркосима живе све сами Срби православне вјере.

Старинама је овдје у свој парохији трага мало остало. Вриједно је само споменути „Кулу пркошку“, која се налази близу садашње цесте, која из Петровца преко Пркоса у Кулен-Вакуф води. Ова је кула велику своју улогу одиграла у Босанској Крајини. Она је као пребивалиште наопаких капетана дала материјала многим народном причању. Код ове куле измеђ осталих још је и неки свештеник Тривун Карановић из Крњеуше после грдног мучења и посјечен био.

Од куле сјеверо-западу неколико корачаји идући налази се зидина једна од прилике 10 метара дужине, 8 метара ширине а висине зида на неким мјестима има до 3 метра.

За ову зидину проповједа се, да је негда православна црква била, те ако је ово истина, онда мора да су је иновјерци у Касарну претворили, што нам њезине пушкарице показују.

б. Рајиновци село западно је од Пркоса са 49 кућа и 368 душа. У овом селу живе Срби прав. вјере и само двије куће мухамедове вјере.

в. Орашко брдо сјеверо-западно од Пркоса са 62 куће и 434 душе. Овдје су готово православни а има нешто мухамеданске вјере.

Код Орашког брда у мухамеданском селу Орашцу званом на једном брежуљку, има једна зидина по којој се данас диже башча са воћем једног мухамеданца, а можда су се овдје негда уздизале топле молитве веселих Срба свемогућему Творцу. Дотични мухамеданац приповједа да је овдје нашао синџир од звона и траг црквени. Исти каже да је зидина дугачка до 25 м. Плоча, која је за св. трапезу служила, дугачка је 2-28 м., широка 1-32 а дебела 0-48 м. Код ове зидине наводи се још доста плоча, али се на њима одозго невиди никаквих натписа.

Између овог села т. ј. Орашког брда, Точака и Лише (ова posljedња села два села подпадају под протопрез. Бихаћки) има вода звана велики и мали Брусовац, међу којима наводи се једна громила (гомила), за коју народ држи да је ту негда црква била.

г. Од Пркоса пођавши југу 1 сат хода пружа се испод планине Осјеченице са западне стране село Стјењани Велики са 39 кућа и 390 душа.

У овом селу живи искључиво српско-православни народ а старина никаквих нема нити сам о њима ја што год сазнати могао.

7. На ријечици Уни лежи мјестанце Кулен-Вакуф са парохијом истог имена, гдје је данас смјештена Испостава (котара Петровачког).

Ова се парохија прво називала а и сад је многи зову „Завођска“ за то, што је готова сва пружена са ону страну воде до Лике. Парохију ову сачињавају: Варошица К. Вакуф, села: Калати, Бушевић, Кестеновци, Штрбци и Сеоце, (по организацији њојзи су саставни дијелови: К. Вакуф, Сеоце, Штрбци, Кестеновци, Бушевић, Кљиса, Хавала, Калати, Островица, Цевар Вакуф и Стјењани Велики и Мали.

Парохија К. Вакуфска има сад 215 кућа са 1515. душа.

Врло је чудновато да је ова парохија дугачка готово 5 сати хода а широка само (на најширем мјесту) $\frac{3}{4}$ сата, али јој се трефио таки положај, да се никако заокружити могла не би, почем се уз границу Лике пружила.

а) Кулен Вакуф са селскијем кућама које Цевар називају има 47 кућа и 280 душа Срба правосл. вјере. (По државном попису од 1886. било је православнох 274, Мухамеданаца 792 и римокатолика 16 т. ј. у К. Вакуфу и Цевар Вакуфу скупа).

По окупацији из Лике насељених има 5 кућа и то православне вјере.

У К. Вакуфу близу котарске испоставе, која је са школом народном у једном зданију, више извора воде Островице (ова одмах од извора на неколико корачаји утиче у Уну), на једној висоравни подигнута је мала од дрвета капелица са малим звоником од истог материјала начињеним, са чије се висине разлијеже по долини Уне милозвучни глас, али жали боже једног звона.

Споменута капелица и ако у њојзи неможе се више од 20—30 душа смјестити, ипак за парохијалну цркву за сада служи.

б) Од К. Вакуфа пођавши низ воду Уну најпрво долази се у село Калати са 45 кућа и 241. душу. Овдје осим православне има и мухамедове вјере са нешто мало римокатолика. По окупацији насељених Личана у овом селу има 22 куће.

в) До Калата одмах је село Бушевић са 88 кућа и 351 душу. Овдје живе сами Срби православне вјере међу којима има 8 кућа из Лике по окупацији насељених, који су са старосједиоцима једне вјере.

г) Кестеновац село броји 40 кућа са 358 душа такође и овдје живе сами Срби правосл. вјере. Међу овима има из Лике по окупацији 7 кућа досељених и то су вјере као и старосједиоци.

У Кестеновцу на једној са лијепим гајем обраслој главици виде се трагови старе цркве. Рушевина олтара а и другог зида прилично је сачувана од непогоде времена, те се са свим види да је то сигурно православна црква била. Око ове црквине види се старинско гробље но на истом до данас натписа никаквих нађено није.

У овој зидини још првог и пошљедњег устанка и од памтивијека па и дан данашњи у вријеме св. четрдесетнице свршава се св. безкрвна жртва Христа Спаситеља, на којој се вјерни причешћују тјелом и крви Спаситељевом.

Ово је село готово на сред парохије К. Вакуфске због чега се држи да ће бити подигнут парохијални стан а и црква за ову парохију.

д) Даље настаје село Штрбци које има 26 кућа и 214 душа све сами Срби православне вјере међу којима има 5 кућа из Лике у вријеме окупације досељених, који су такође вјере православне, као и старосједиоци.

е) „Сеоце“ има 11 кућа са 71 душу. Старосједиоци су православне вјере као и досељеници из Лике којих има двије куће.

(Свршиће се).

РУКОПОЛОЖЕНИ.

Владимир Пејовић, родом из Травника, свршени богослов рељевског завода и бивши учитељ српско-православне основне школе у Приједору, рукоположен је за ђакона и свештеника 6. и 13. марта 1894. године у Сарајеву, и одређен је на

упражњену парохију Брезичане у Бугојнском протопрезвитерату.

Ђорђе Павић, родом из Дворишта, костајничког протопрезвитерата, ученик III. разреда

www.unibg.org богословског завода у Рељеву, рукоположен је 13. марта 1894. год. у Сарајеву за ђакона за водне цркве у Рељеву, у којој ће служити до свршетка III. и IV. разреда богословије.

РАЗНО.

Изабран за члана академије. Петроградска духовна академија изабрала је г. Д-ра Никодима Милаша епископа далматинског за свога почаснога члана. Радујемо се овом заслуженом одликовању и честитамо велеученом архијереју пресвештеном господину Милашу.

Злосрећни број 13. Сујевјерје велико је чак и у образованих људи; доказ број 13. — Кад тринаест лица сједе за столом, скоро свуда у Европи влада сујевјерје, да ће једно међу њима умријети у течају исте године. За то има у Лондону и Паризу људи, који воде миран занат „четрнаестог“. У обично вријеме ручка они чекају у своје стану, да их на брзу руку позову на ручак, гдје се случајно тринаест лица скупило за столом. Они се увијек појављују у отмијеном одијелу, за ручком не проговоре ни ријечи, но наједу се што више могу, па се послје ручка непримјетно уклоне. У Паризу плаћају тим „четрнаестима“ по 20, а у Лондону по 25 динара за „један рад“. Прије неколико година умро је у Лондону такав један „четрнаести“, који је оставио за собом преко 200.000 динара!

Хришћански народи доводе ово сујевјерије у везу са Спаситељем и његових тринаест апостола, од којих је Јуда Искаријотеки, послје своје издаје, на скоро умро.

Али догађа се да се при случају, гдје тринаест лица сједе за столом, нагађа чак и име оног, који ће први умријети. Тако се догодило у почетку овог столећа у Берлину. Један министар позове на ручак, међу осталима, и једног страног посланика. Друштво бјеше већ скупљено, кад дипломат примјети домаћину да су тринаест на броју. Министар застане, али се брзо насмјени да побије сујевјерје посланика. — „Е добро, — рече овај — ја вам могу казати и име особе, која ће прва умријети. Ја ћу то име написати на хартији, коју ћемо ми обоје запечатити. — Међу гостима бјеше и једна лијепа, млада госпођа, по изгледу у најбољем здрављу. Она умре послје једног мјесеца! Посланик дојуре министру, који

скине печате и зачуђено нађе на хартији име покојнице.

Тако ванредни случајеви доприносе, да се сујевјерије утврђује не само код простог народа, но и међу образованим људма.

„Д“.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду довршио је своју трећу годину спреме и издао је рачунски извјештај за прошлу 1893. годину, из кога се види, да у том друштву има уписано 122 редовна члана (учитеља), од којих је 5 умрло, 6 иступило, а 5 због неуплате је оптужено, који се по томе могу сматрати, да су иступили, те онда има редовни за уплаћивање још 106 чланова. Потпомажући чланова уписано је 94, од којих је само 1 члан напустио своје обвезе и иступио, а 50 њих су већ исплатили сву своју чланарину, а остали уплаћују редовно са врло малим изузетком. Друштвено се имање показало на крају 1893. год. 21. 272 ф. 72 н.

У најновије доба добило је ово друштво новог легатара. Покојни грађанин земунски *Лука Николић* оставио је овом друштву 300 фор. које је његова супруга Неда већ уплатила, а добило је и два нова потпомажућа члана г. *Дра Љубомира Радивојевића* из Каменице са 150 фор., г. *Пају Урошевића* из Г. Ковиља са 50 фор. и *винковачку штедионицу* са 50 ф. те које с тим, које с новим уплатама чланарине повисило се имање овог друштва до 1. марта о. г. по новом кал. на више од 22.000 фор.

Босиљак је наше најмирисније цвијеће; њега треба да има свака кућа, јер он је и свето цвијеће, од њега се праве ките за пошкропавање водицом, он се у божићни колач меће, њиме се и иконе ките и наше жене га у рукама носе, кад год пођу у цркву. Босиљак се сије сјеменом марта мјесеца. Он воли топлу земљу и сунчану страну. Њега посију прво у лонац, па кад никне, пресађује се у башту, ал тек кад отопле дани. Земља је боља пјесковита него масна. Он воли

много воде, за то се мора често заливати. — Босиљка има крупна и ситна листа, онај ситнији је и мирисавији; а има га с бијелим и плавим цвијетом. Ко какав воли, нека у ејемарама таког иште.

Главни одбор за подизање споменика Сими Милутиновићу Сарајлији у Сарајеву. Број 495. Издао је исказ добровљних прилога за подизање споменика српском пјеснику и борцу Сими Милутиновићу Сарајлији, који су приспјели главном одбору од 1. јануара 1892. до 24. септембра 1893. године.

Колико се из исказа види, скупљено је свега прилога 10.263 фор. 51 новч. Сав новац издан је на камату у овдашњим банкама. Даљи се прилози шаљу истом одбору, који моли, да би се ти прилози што прије послали, како би се започето дјело могло довршити. На том исказу потписани су: Глигорије М. Јефтановић као предсједник и Јефтан Деспић као благајник одбора.

Одбор пјевачког друштва „Слоге“ у Сарајеву. Једва у трећој главној, али ванредној скупштини би изабрат нов одбор. У првој гл. скупштини избор не бијаше правоваљан, јер нико од бираних не имаде надполовичну већину. У другој скупштини изабрат је одбор, али се не хтједе примити, те се за трећу скупштину зашло редом па нудило ко ће се примити предеједништва. У одбору су: Алекса Михаиловић, пресједник; Ристо Максимовић, подпресједник; Јово Скарић, тајник; Аћим Бабић, благајник; Нико Јанковић, књижничар; даље Поп Лука Чупић, Тодо Хрисафовић, Алекса Јосиповић, Гавро Авдаловић, Перо Станишић и Нико Митричевић. Желимо им срећан и успјешан рад!

Милутиновићев одбор у Сарајеву. Главни одбор за подизање споменика Симу Милутиновићу ријешно је у својој сједници ужег и ширег одбора држаној 12. о. м. да се подигне видљиви споменик. На тај закључак навела је одбор оскудица у новцу, пошто се и мислило и очекивало много већој и замашнијој своти. А да се не би ствар отезала и да би се озбиљно могло приступити раду, требало би да свака похита и са скупљеним као и са новим прилозима, како би се што прије и што достојније одужили нашем дичном Милутиновићу!

Јавна захвала. Висока земаљска Влада за Босну и Херцеговину благоизвољела је по својој

великој милости и нашој пркви даровати слиједеће ствари.

А) 2 потпуна свештеничка црквена одијела: 1 путир, 2 дискоса, 1 ложицу, 2 звјездице, 1 копље, 1 кутију с' 1 путирићем, 1 чашицом и 1 ложицом за причешћивање болесника; 2 велика чирака пред двери; 2 чирака (трикирије); 2 мања чирака; 1 кадионицу; 1 кутију за тамјан; 1 велико кандило; 3 мала кандила; 1 полијелеј (многосвјећњак).

Б) 1 Триод, 1 Антологион, 1 Пентикостар, 1 Псалтир, 1 Књижицу за благодарене.

Дароватељки на овом великом и скупоцјеном дару овим се изриче најјердачнија благодарност испред народа Мајевачке парохије.

У Мајевцу 30. јануара 1894.

Српско-правосл. црквено-школска општина

Јавна благодарност. Висока Земаљска Влада за Босну и Херцеговину благоизвољела је милостиво обдарити српско-православну црквену општину Подновље у Дервент, котару са црквеним утварима слиједећим: 2 велика чирака, 2 мала двосвјећњака за трапезу, 4 кандила, 1 кадионицу, 1 путир, 2 звјездице, 2 дискоса, 2 кашичице, 2 кутије за частице, 1 грозди и 2 пара врло лијених златовезених хаљина са дарцима; и књиге слиједеће: 1 Празничну минеју на вел. коле, 1 Триодион за часни пост (в. коло) 1 Пентикостар (ускршњи вел. коло) и 1 мали Псалтир.

Од стране српско-православног народа ове парохије потписати изјављује најтоплију захвалност и вјечиту благодарност Високој Земаљској Влади.

У име срп. правосл. цркв. општине

У Подновљу 25./11. 1893.

Јосиф Поповић,

српско-правосл. свештеник.

Исказ добровољних прилога, који су пали — пригодном светосавске бесједе држане 1894. год. у манастиру Гомионици. — Српско-православна манастирска основна школа и братија заведенског манастира Гомионице и ове године прослави српску славу св. Саву, баш веома лијепо, а томе је много допринијело љепота времена...

— Но, за тај красни и лијепо дар нека је слава и хвала драгом Богу по сто пута!...

На овогодишњој светосавској бесједи пало је 126 фор. и 33 новч., а придарише ова браћа Срби и родољуби:

По 10 фор.: високопреподобна управа св. обитељи „Крушедола“ у Сријему. — По 6 ф.: г. Герасим Кочић, јеромонах и администратор парохије Кола. — По 5 фор.: г. г. Вл. Матијевић, трг. Загреб; П. Р. Јовановић, трг. Доња Тузла. — По 3 ф.: г. г. Цв. И. Шпиринић, парох томински Сански Мост; М. Мачкић, парох Граци Кључ; Јован Ђ. Лазичић, свештеник Лусићи — Бања-Лука; Ф. Узелац, заповједник оружничке постаје Кадинавода; Петар Николић, трг. Загреб; Коста Ђукић, трг. Биоград Србија. — По 2 ф.: г. г. Ст. Н. Давидовић, прота и савјет дабробосанске Конзисторије Сарајево; Јов. Ј. Јелић, парох Градина — Бања Лука; О. Милетић, парох Шљивно — Бања Лука; Ст. Остојић, трг. Прњавор; Боконић и Бабић, трг. Бања Лука; Саво Суругка, трг. Бања Лука; Стево Памучина, трг. Бања Лука; Васо Михаиловић, трг. Бања Лука; Лазар Ј. Поповић, трг. Бања Лука; Раде Стојановић, трг. Приједор; Васо Видовић, трг. Бос. Градишка; Л. Р. Јовановић, трг. Доња Тузла; Вл. Стефановић, трг. Приједор; Миле П. Радетић, трг. Приједор; Мих. В. Трифковић, трг. Прњавор; Лазар Стојановић, трг. Приједор; Гавра Нешић дјеловођа, Биоград; Р. Поподић, трг. Биоград. — По 1 фор.: г. г. Јов. Петровић, трг. Кадинавода; П. Загорац, посјед. Кадинавода; А. Драгулић, дјеловођа Кадинавода; Т. Корачак, оружник, Кадинавода; И. Бјелић, шумар Кола; Т. Микић, оружник Кадинавода; Л. Ковачевић, ситничар, Варцар-Вакуф; И. Малиновић, ситничар Варцар-Вакуф; Глишо Бојанић тежак; В. Бјелић, тежак; Г. Баић, тежак; Д. Савић, тежак сви из манастирске парохије; Јово Филиповић, терзија из Бишћа, сад настањем код Гомионице; Станоје Моцоња, тежак; Г. Танасић, тежак; Т. Роговић, тежак; В. Зимонић, тежак; М. Пантелић, тежак; Станко Станић, тежак; сви из манастирске парохије; С. Којић, трг. Бања Лука; Саво Милошевић, трг. Бања Лука; Н. Димитријевић, трг.; Цв. Пешут, трг.; С. Кременовић, трг.; Стево Кандић, опанчар, сви из Бања Луке;

Р. Кондић, трг. Приједор; Мар. Добројевић, трг. Крупа; Србин Никола Јовановић, посједник придари 2 фор. из Б. Крупе; покојни П. Уљаревић, трг. Брчка; В. Стојановић трг. Сански Мост; Ман. Маринковић, трг. Сански Мост. Мој добри пријан и Срб-свештеник М. Богуновић из Врела од Цазина послао је 1 ф. 50 н., а госп. пристав и негдашњи српски борац И. Билбија 1 фор. и 20 новч. По 80 новч. С. Чавић, тежак. По 50 новч.: П. Бабић, тежак; П. Киклић, тежак; З. Маричић, тежак. По 40 новч.: И. Милосавић, тежак; М. Милосавић, тежак; П. Лазичић, тежак; Јов. Марлић, тежак; Ст. Касаловић, тежак; Миле Бунић, тежак; В. Милић, тежак. По 30 новч.: Н. Жабић, тежак; Р. Варић, ратар; Зекал Мирић, тежак. По 20 новч.: Ст. Петровић, ратар; Бл. Лазић, тежак; Ђ. Мијић, тежак; Ст. Зарић, тежак; Н. Вукелић, тежак; Ђ. Лужија, тежак; Сим. Јов. Милаковић, Пане Клишцов, ратар; Н. Ђурић, тежак; Тривун Ђурић; Н. Косић, сви из ман. парохије.

— У име школе, школске младежи и братства ове св. обитељи потписани најтоплије благодари, сваком брату Србину, пријатељу и познанику, који било морално или материјално припомогло овогодишњу светосавску бесједу.

Особита хвала мом добром бившем учитељу високопреподобном госп. о. Гавр. Змејановићу, протосинђелу, настојатељу ман. Крушедола и надзор. црквених добара у Фрушкој Гори, који се редовно са својом братијом сваке године овдашње школе сјећа; а и преч. г. В. Ковачевићу, протојереју града Бања Луке, преко кога су и ове године са стране добровољни прилози долазили!

— И још једноч свима вам браћо кличем из српских груди:

„Слава вам и хвала“!

У ман. Гомионици, у марту 1894. г.

Петар Ст. Иванчевић,
српски учитељ, постриженник и
јеромонах гомионички.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Хришћански Весник. (Свеска I. 1894. године. Год. XVI). Часопис духовни за хришћанско-моруалну поуку. Власник и одговорни уредник Алекса Илић протојереј и предсједник конзисторије у

пенсији. Садржај: 1. Пријатељима и свима добрим Хришћанима. 2. Три Јерарха; 3. Српска кућа бранич вјере и народности. 4. Породица првих Хришћана и сада. 5. Писма једног духовног оца

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

несрећној једној жени. 6. Нешто о манастиру Хилендару. 7. Народно здравље и народно свештенство. 8. Храбри проповједници. 9. Домаће молитве. — 10. Бесједе непознатог проповједника. — 11. Како треба светковати недјељу. 12. Шта налазимо у Исусу. 13. Праведни Јов. 14. Четрдесето-годишњица Ник. Ђ. Вукичевића. 15. Кијевска духовна академија. 16. Кајање и молитва. 17. Домаће љекарство. 18. Сенатори, слика из доба римских мученика. 19. Крст и молитва. 20. Вијести из црквеног свијета. 21. Приче с поукама. 22. Божанска љубав. 23. Кратка факта. Биоград штампарија Петра К. Танасковића 1894.

На четвртини 52 стр.

„Светога Јована Златоуста шест књига о свештенству“, са грчкога језика превео и приједбама пропратио протопрезвитер *Јован Вукковић*, професор богословије и прив. ректор православног богословског училишта карловачког. У Новом Саду, издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1894. године.

Књига је на великој 8-ини са 152 стране, гдје је и садржај. Цијена јој је 1 фор. 20 нов.

Браћи свештенинима најтоплије препоручујемо да набаве ову „златну књигу“, коју треба сваки да је прочита, јер у њој наћи ће правилно схваћање великог позива свог.

Српски пчелар. II. свеска. Цијело дјело у три свеске стоји 1 фор. 60 нч. Претплату ваља упутити на књижару Луке Јоцића у Новом Саду.

И ову другу свеску препоручујемо свештенству и свима онима, који се баве пчеларством. Ова друга свеска као и прва занимљива је а написана је разговјетно тако, да је свако може разумјети.

Пети годишњи извјештај учитељске и с њом спојене I. народне основне дјечачке школе као вјештачице у Сарајеву, објављен на крају школске године 1892./93. Сарајево. Земаљска штампарија. 1894. Учитељски приправника на крају шк. год. 1892./93. било је: у првом годишту 16 и то: 4 мухамеданца, 6 источ. православних, 6 римокатолика; у другом годишту 16, и то: 4 мухамед., 6 источ. правосл., 6 рим. катол.; у трећем годишту 15, и то: 5 мухамед., 4 источ. правосл. и 6 рим. катол.

ЧИТУЉА.

† **Васо Јовичић,**

парох Црвички у протопрезвитерату Сребреничком.

децембра 1833. године. Рукоположен је за ђакона и свештеника 14. и 15. априла 1857. године у Сарајеву од Дабро-босанског митрополита Дионисија V.

Послужио је цркву и народ вјерно и поштено.

Бог да му душу прости и вјечна му памјат!

МОЛБА*).

Већ одавна осјећа се у нашем свештенству потреба добре *ручне књиге*, која би имала да буде правим руководством при *правилном и једнообразном опширавању свештенослужитељских и пастирских дужности*. Ја сам ево прихватио понуду некоје браће и пошао да задовољим и жељи њиховој и потреби општој.

И ако имам за тај посао прилично и ваљаних извора, нужно је да прикупим што више питања за одговор. Па сам овиме слободан замолити браћу свештенике, да ми преко уредништва својих духовних часописа, донесу каква хоће и знаду *питања из пастирске и црквене праксе*, да књига што потпунија буде.

*) Молим п. н. уредништва наших листова, да ово прештампају.

Браћа у опсегу српско православно карловачке митрополије — патријаршије нека то учине директно преко уредништва „Српског Сиона“. А браћа свештеници из Босне и Херцеговине нека шаљу питања преко уредништва „Босанско-Херцеговачког Источника“.

Питања ваља доносити анонимно или без потписа. Ко ће да пита, нека пожури, а задњи је рок *Пешров-дан о. г.* Претплата иде кад рукопис довршим и позив објавим. На углед нека су радови моји у „Срп-

ском Сиону“ и „Босанско-Херцеговачком Источнику“.

Златоје¹⁾, свештеник.

¹⁾ Одавна се осјећала потреба овакове ручне књиге, и ето ту потребу оће да подмири вриједни сарадник овог листа г. Златоје, коме желимо да свој наумљени посао успјешно изведе и сретно сврши. Заиста овај посао није лак, али он ће да жртвује много и много, само да задовољи општој потреби и жељи нашега свега православног свештенства у Српству. Стога браћо свештеници похитајте да што више пошаљете питања преко уредништва „Источника“, јер тим ће књига бити потпунија и ваљанија, а кад изађе из штампе биће вам од велике користи и помоћи у вашој служби.

Ур.

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА.

Не мало је шест и пò година како сам се примио уређивања овог листа „Источника“. Колико сам одговарао тој задаћи, нека о том поштовани читаоци свој критички суд изреку. Моје је да напоменем: све сам чинио драге воље и из добре намјере, што сам могао и знао чинити; радио сам само оно, за што сам мислио да је добро и корисно.

Поред службених послова и породичних и других околности, не жалих ни труда па ни пожртвовања: да се овај лист одржи, и да добије што љепши вид и обилатији садржај, да заузме што шире поље, и да се узањ прикупе што боље сарадничке снаге.

Уређивање је већ повјерено другој личности, почевши четвртом свеском овог листа од о. г.

На растанку са поштованим сарадницима и читаоцима, и овом приликом уз изјаву моје најтоплије благодарности на обилатијим радовима и моралној припомоћи, што су је кроз више година указивали „Источнику“, — братски их молим, да не престају и даље указивати своју љубав, и моралну помоћ пружају, како би се „Источник“ још боље унаприједио и што више користи доносио православној цркви, свештенству и народу српском; јер, ни ја се не одричем по све сваке припомоћи овом једином духовном листу у овијем покрајинама, гдје су тако велике потребе духовне.

Уз понован израз топле благодарности и братског опроштаја, уједно препоручујем свима поштованим сарадницима, да поклоне своје драгоцијено пријатељство и новом уреднику овог листа, у Христу брату, пречасном г. Василију С. Поповићу, протојереју и члану АЕ. М. Конзисторије.

Срдечно „збогом“ на растанку довикује:

У Сарајеву, 30. марта 1894.

Уредник „Источника“

Ђорђе Х. Петровић,

прото и члан АЕ М. Конзисторије
Дабро-босанске Епархије.